

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 USA 718.521.5231

תפיסת עולם ממבט של נשמה

התפיסה הפנימית – נעלמת

דוגמא ברורה שמוכרת לכל אדם: לכל אחד מאֵ־תנו יש מידות טובות ויש מידות רעות, יש מי שהוא כעסן ויש מי שהוא תאוותן וכן על זו הדרך. כל אחד ואחת מאתנו יודע - למשל - שזה לא טוב לכעוס, אבל כאשר מגיעה שעת הכעס, באופן טבעי הנפש פועלת באופן הפוך... האדם יודע שהתאוה היא שלילית, אבל כאשר מגיע הניסיון של אותה תאוה - הוא נמשך לאותו דבר! הרי שבשכל ידוע לו דבר אחד, ואילו בהרגשה הוא נמשך - כמעט קבוע [מי שלא עמל על עצמו זה קבוע], בדיוק למהלך ההפוך. זהו המשל.

הנמשל הוא הרבה יותר מורכב ועמוק, בטבע האדם הוא לא רואה את החיים כנשמה, אלא הוא רואה אותם כגוף. אפילו אם הוא שמע את זה, או אפילו אם לפעמים הוא קלט את זה, אבל יש כח שכל הזמן מושך אותו בדיוק הפוך. אז ככעס, בשעה שהוא כועס, הוא יודע שזה לא טוב לכעוס, וגם בשעה שהוא מתאוה הוא זוכר [עכ"פ בחלק מהמקרים] שזה לא טוב להתאוות, אבל ביציאה מתפיסה שהחיים הם נשמה שמולבש עליהם גוף - הוא יוצא מהתפיסה הזו וחי חיי גוף, ואין כמעט מי שיזכיר לו את הצד השני. כאן בעצם נמצא הקושי שהיה כל הדורות כולם, פעם יותר ופעם פחות, וב־פרט בדורנו, שהעולם כמעט נמשך לחלוטין אחרי מציאות של גוף, ואפילו לא זוכר שיש חיים של 'עולם פנימי', שונים לגמרי.

בכל הדורות כולם תמיד היו יחידים שחיו חיי נשמה, הם תפסו וגילו את העומק הפנימי של החיים, הם גילו את התורה כנשמה, ולא רק מצד ההסתכלות החיצונית, ובאמת חיו חיים של נשמה. ה'חובת הלבבות' כותב בהקדמתו, שכאשר התגלה לו שיש עולם פנימי, הוא הביט סיבותיו ותמה: מדוע העולם הזה כל כך נעלם? הוא אמר שהוא חשב לעצמו, שאולי הוא טועה לגמרי ואין כזה עולם, מרוב שהוא כמעט ולא ראה שיש בני אדם שחיים כן! הוא אומר שהוא בדק וחשב לעצמו, והתבונן בתורה לראות האם בתורה כתוב שיש כזה עולם, או אין. הוא פתח את הפסוקים - המפורשים:

אמונה פשוטה (שו"ת בסוף השיעור)

שאלה: הרב אמר מקודם, שמי ש'חי' אמונה, הוא גם חולם על אמונה. איך זה מתבטא לחלום על אמונה?

תשובה: אני יכול לתת כמה וכמה דוגמאות. באמונה עצמה, הרי יש הרבה מאוד מדרגות; אם אנחנו לוקחים את המדרגה היותר נמוכה, הרי כל אחד ואחת מאתנו כשהוא מגיע לשעת צרה מאוד מאוד עמוקה - אז הוא זועק 'שמע ישראל!' כל אחד מאתנו, כשהוא מגיע לנקודות הקשות ביותר, זה מעורר אמונה. ככל שהאדם יותר גבוה, אז אפילו בנקודות יותר קלות, הוא מעורר אמונה.

לפי זה, הרי כל אחד ואחת מאתנו חווים לפעמים מצבים לא נעימים, איך הוא חולם בלילה שהוא מתמודד עם נקודת הקושי? אם בחלומו המחשבה הראשונה שלו בתוך הקושי היא, שהוא מתחזק באמונה, אז הוא חי נכון! אבל אם בשעה שיש לו קושי בחלום, אז הוא מצטער וסובל, ומיד מתקשר למנהל הבנק, או ליועצת החינוכית...

יתר על כן, אם האדם חי יותר גבוה, והוא משנן וחווה אמונה, אז הוא גם יכול לחלום בלילה, שזה מה שהוא עשה! זה בוודאי תלוי במדרגות.

שאלה: אני רוצה לחנך את הילד כשהוא עושה מעשה שלא יעשה, שיהיה אחראי, הרי וודאי שזה משמים, אבל אני רוצה לומר לו שאתה צריך לקחת אחריות על המעשים שלך?

תשובה: הנקודה היסודית היא ברורה: ביחס אלי, כל מה שאני עובר אני צריך לתלות בבחירה שלי; ביחס לאחרים - זה תלוי בבחירתו שלו, מה שהוא פעל לעצמו. זו אמונה שאנו צריכים להשריש אותה בבית!

גם ביחס לאדם עצמו כשאנחנו אומרים שיש לאדם בחירה, קשה לדעת בוודאות איפה נקודת הבחירה. אפילו אנחנו בתוך עצמנו, רוב רובם של בני האדם לא יודעים איפה נקודת הבחירה שלהם! הרב דסלר למשל מסדר שלוש נקודות: נקודה שלמעלה מהבחירה, נקודה שלמטה מהבחירה, ונקודת הבחירה; כמה בני אדם בכלל ישבו לברר מה למטה מהבחירה שלהם, מה למטה, ואיפה נקודת הבחירה שלהם?! חלק מהכישלונות של בני האדם, זה משום שהם דורשים מעצמם דברים שהם למעלה מנקודת הבחירה שלהם. ויש דברים שהם למטה מנקודת הבחירה שלהם, והם חושבים שהם הבחירה שלהם... אז אם לאדם עצמו זה לא ברור, כלפי אחרים בוודאי שיותר קשה! זה לא שבאנו ח"ו להחליש, אבל צריך להבין שכשמתעסקים עם נפשות צריך הרבה מאוד זהירות והרבה רגישות, ואפילו הכי צריך להיות באיזושהי נקודה - איזושהי תוקף.

שאלה: איך אפשר לחנך לאמונה?

תשובה: כפי המשל הידוע של המגיד מדובנא שאמר לגר"א, שכל 'השפעה', באה כמשל של כוס מלאה, שבשעה ששופכים אליה יותר - אז נשפך כלפי חוץ. מי שרוצה להשריש אמונה בבית, הסיכוי שהוא יצליח הוא מאוד מועט. מי שרוצה לחיות חיי אמונה גדושים, ושמתוך כך זה משפיע על סביבותיו, יש סיכוי שהוא יצליח, עד כמה שה' ירצה; אבל מי שמעמיד נקודת יעד להעמיד אמונה בבית כסדר של נקודת חינוך, רוב הסיכויים שהוא לא יצליח.

אמונה פשוטה - אמונה מכח "אם"

הכבד, אז גם כשהוא יגיע למקום הזה יהיה לו קל; אבל מי שינסה לקחת רק את הדברים הקשים, בדרך כלל יהיה לו קשה לעשות זאת.

יש בני אדם שדווקא אוהבים לעבוד על אתגרים קשים מאוד, לוקחים את הדברים הקשים ומתמודדים איתם; או שלפעמים המצבים הם כ"כ קשים עד כדי שהאדם הבין שכבר אין לו שום דרך אחרת להתמודד, אלא עם אמונה, ואז הוא מצליח.

אבל הצורה היעוצה היאף ללכת מהקל אל הכבד בהדרגה. הקב"ה נתן לכל אחד מאתנו הרבה שנים, כנראה שצריך אותם... ועובדים מהקל אל הכבד בהדרגה ואיטיות, אבל ביסודיות ובעקביות! ושוב, לבדוק בכל תקופה ותקופה בחיים: מה התקדם, מה זז, האם האמונה נשארה באותו המקום, או שח"ו ירדה, או שב"ה עלתה; מהקל אל הכבד בהדרגה יסודית - נגיע בעז"ה גם לקבל את הדברים הקשים עד כמה שניתן באמונה, ויתר על כן באהבה, ויתר על כן בשמחה!

שאלה: איך מבחינים בין קבלה אמיתית לבין אשליה שקיבלנו?

תשובה: אם האדם הוא רגוע, על דרך כלל זה נובע מקבלה. רק שיש בני אדם שיש להם בעיה אחרת, שהם בעלי דמיונות של ניתוק; אתם שואלים שאלה כללית, אם למשל יש לנפש נטיה לבריחה, או נטיה חזקה לדמיונות; אז צריך לאזן אותה, בלא שום קשר לנקודת הקבלה, ואחרי שנאזן אותה, נוכל גם לבחון את נקודת הקבלה. אם מדברים על נקודת דמיון חלשה, כלומר סבירה, או נקודת בריחה סבירה - אז נקודת ההטעייה היא גם לא כ"כ גדולה.

שאלה: האם זו לא אשליה, כאשר האדם 'מקבל' בכדי להדחיק את המצב הקשה?

תשובה: בתוך פנימיות נשמת כל יהודי ויהודי יש אמונה שלמה, זה בתוך פנימיות הנשמה. אבל האמונה הזו נמצאת בכיסוי, בהיעלם, והעבודה שלנו היא להוציא אותה מהכח אל הפועל. בשעה שהאדם מגיע למצב מאוד מאוד קשה, אז מחד יש הדחקה שהוא חייב להגיע אל האמונה מהסיבה החיצונית, וזה חלק של אשליה, אבל סוף סוף, על דרך כלל ההדחקה הזו גורמת על דרך כלל גם לאיזושהו סדק, שגורם לכח הפנימי של האמונה להתגלות מעט.

לכן מעורב בזה חלק אמיתי מהדוחק שדחק להגיע לנקודת פנימיות הנשמה, וחלק שאינו אמיתי מחמת הדחקה. צריך להכיר ממה מורכב הדבר בשני החלקים, אבל על דרך כלל רוב בני האדם לאחר שעברה אותה תקופה - אז הנקודה של האמונה הפנימית שהתעוררה הלכה ונחלשה; עבודת האדם באותו הזמן, היא לנצל את אותו מעשה שקרה, ולגרום שזו תהיה רק נקודת פתח, ומכאן ואילך להרחיב את אותו הפתח, וליצור לו מציאות קבועה; ואז השורש שהתגלה פנימה, נתן לו עכשיו פתח הרבה יותר רחב להתקדם בנקודת האמונה; אבל שוב, לא לתת לדבר לעבור ולחלוף, אלא להשתמש בו כפתח להרחיב מכאן ואילך את שורש האמונה ולהוציאו מהכח לפעול.

שאלה: האדם מכיר במציאות שהוא לא מסוגל לקבל, למה לא שמתפלל על כך?

תשובה: גם תפילה, כן, מוכרחים אותה - וודאי! אבל 'רק' תפילה - רוב רובם של רבותינו לא העמידו כזו צורה, התפילה היא אכן אחד משלושת העמודים שעליהם העולם עומד, אבל בצירוף לעבודת מעשית יום יומית עקבית ומסודרת.

שאלה: כמה צריך לנסות להבין, וכמה להאמין בלי הבנה.

תשובה: יש שני כוחות כלליים באדם, שנקראים בלשון רבותינו 'בראשית', כח אחד נקרא 'אמונה', וכח שני נקרא 'חכמה'. אדם שמנסה לחיות חיי חכמה בלי אמונה, אז 'חכמה בגויים תאמין'. אדם שמנסה לחיות אמונה בלי חכמה, אז איפה התורה שבהר סיני? הוא לא יפתח שום ספר; אני מאמין שהחומש והנביא והגמרא אמיתיים וגם השו"ע, אבל לא אלמד כלום... אז אי אפשר לחיות חיים של אמונה בלי חכמה.

אלא, האדם בונה שני כוחות בנפש, יש את המקום שהוא יכול להשיג בחכמה, ובמקום שהוא לא יכול להשיג בחכמה - יש אמונה. מי שינסה לגדל בית שכולו אמונה, הרי שאינו מגדל בדרכי אבותינו הקדושים! חייב להיות שיהיה הרבה מאוד הבנה, אבל זה לא תלוי אם אני מבין או לא, גם את החלק שאני לא מבין - אני מאמין! לבנות חיים שכולם בנויים על אמונה, זו לא הדרך הנכונה ולכן כמובן היא גם לא תצליח. מחד הכל צריך להיות בנועם, בניעומו והסברה, אבל גם במקום שאתה לא מבין - אתה חייב לעשות את מה שאמרו לך, הן כלפי מה שהבורא ציווה, והן כלפי הילדים מול ההורים.

ודאי שאי אפשר לבנות בית בצורה שאבא ואמא אמרו לך, ותעשה הכל בלי להבין. הכל צריך להיות בניעומו והסבר! ויחד עם זאת, גם במקום שלא הסבירו לך, וגם במקום שלא הבנת, אם אנחנו אמרנו, אתה תעשה! זה שביל דק, כי הרבה פעמים נוטים או להסביר יותר מדי, ואז מאבדים את המשמעת. או שמעמידים משמעת קיצונית, ואז הילד מרגיש שהוא חי בבית שיש מתח, והוא לא מבין כלום! עד מקום ששכלו שלו מסוגל להגיע - צריך להסביר לו, מאותו המקום צריך להעמיד משמעת חזקה של אמונה, אבל מאותו מקום, ולא מתחת לכך.

שאלה: אם למישהי יש את כח הקבלה, אבל עדיין יש לה קושי לתת?

תשובה: ודאי שאי אפשר לומר שחוסר 'כח הקבלה' זה המחסום היחיד, יש אנשים שהחסימות נובעות מתכונות טבעיות שלהם, לכל אחד יש מידה אחת שורשית שהיא מקולקלת ביותר, ופעמים רבות שאותה המידה השורשית היא שמעכבת עליו; או שיש לאדם עיכובים מחמת המאורעות שהוא עבר; שני הדברים הללו בכללות יכולים להיות עיכובים נוספים, אבל העיכוב השורשי של הנפש הוא - שאם אין לו כח של קבלה, אין לו כח של נתינה אמיתית. אם את השורש הזה הוא תיקן, אז כמובן שצריך לתקן את החלקים האחרים גם, וזה משתנה מנפש לנפש, אי אפשר להעמיד הגדרות כלליות לכולם.

שאלה: אם יש לי איזושהו אתגר עם הילד שלי, אז אני צריכה לקבל את המצב כרגע או אפילו יותר מאוחר?

תשובה: בדרך כלל, דרך העבודה היא ללכת מהקל אל הכבד, בשעה שהאדם נמצא בנקודת קושי גדול, קשה לו עכשיו להתמודד עם אותו הדבר; לכן עדיף לקחת בשיקול דברים קטנים מאוד, שנקודת ההפרעה שבנפש היא קטנה מאוד, ולכן האפשרות לנסות לקבל אותם היא הרבה יותר קלה; ואם מתחילים מהקל אל הכבד - אז כשהתרגלתי כבר לקבל את הדברים הקטנים והנפש הצליחה, אז אנחנו ניגשים לדברים טיפה יותר כבדים, וכן הלאה, עד שנגיע לנקודות הכבדות ביותר. לכל אחד מאתנו הרי יש איזושהו מסע לא קל בחיים בכל מיני זמנים, זו דרכו של עולם, וכדי להגיע לקבל את אותם חלקים באמונה אמיתית - אם האדם עובד כסדר מהקל אל

תפיסת עולם ממבט של נשמה

נכונה. אבל זה צריך להיות לא באופן של 'ליבא לפומא לא גליא' - נמצא בלב ולא מתגלה בפה - אלא זה צריך להיות הטון הפשוט שעליו מדברים. לחנך מתוך המבט הפנימי על החיים צליל נוסף ושורשי שצריך להכניס לחיים: ההכרה הפשוטה והברורה שיש בורא ואנו נבראים ואנו משועבדים לו, וכל הזמן אנחנו צריכים לבדוק ולנסות לעשות את הרצון האמיתי של הקב"ה. זה צריך להיות הצליל שהעובר שומע ממעי אמו, כי כך היא חיה ומדברת אל עצמה, כך הוא שומע את האב, כך הוא נולד מיום היוולדו, וכך הוא גדל יום יום! זה הצליל הפשוט ביותר שצריך לשמוע! רק שלא שומעים כזה צליל, אלא מחנכים לחיצונית - של דברים טובים כמובן, קיום הדין, לימוד תורה, חסד וכו', הכל נכון - אבל אין את הצליל הפנימי מהרגע הראשון! ולכן הנקודות החיצוניות הן אלו שתופסות. אדם קם בבוקר, מה שומעים בבוקר הילד והילדה? צחצחתם את השיניים? סידרתם את המיטה? הכנתם את הבגדים? וכו' כל אחד מה שקורה [ולפעמים צעקות]... או, שיש צליל מאוד פשוט: בשביל מה קמתי היום? למה אני נמצא כאן? מה אני עושה כאן? מה יש כאן בכל המציאות הזו? יש בורא ונבראים, ואני עבד שמחפש לעשות את רצון ה' באמת! אם זה הצליל שההורים עצמם חווים, אז זה הצליל שהם יכולים להעניק; אם ינסו להעניק את אותו הצליל שהם לא חווים - זה צליל מזויף שבוודאי לא ישמע!

מצב דורנו, וההכרה ב'מבט הפנימי' בכדי להינצל גם לאחר זה יהיה נסיון עצום לכל מי שנולד כאן בדור, כל מי שנולד כאן בדור, צריך לדעת שנגזר עליו בעצם להיכנס לגיהנום, רק שזה לא גיהנום למעלה אלא למטה. אנחנו לא מתכוונים לגיהנום גשמי, אלא רוחני! נו"ן שערי טומאה אנחנו נמצאים בהם, העולם מוקף - רבותינו אומרים שחלקם הגדול של הנשמות הנמצאות בדור הזה הן של דור המבול, של סדום, ושל דור ההפלגה ביחד, וזה עומק הטומאה שבה אנו נמצאים! לעמוד בכל זה צריך עבודה עצומה וגדולה, ומי שבאמת רוצה - הקב"ה מסייע בעדו! אבל אם אין את הצליל הכי פשוט והכי אמיתי, מרגע שהאדם נולד הוא נולד כמו תינוק שנשבה לבין האומות בתוך בית חרדי... מחמת שהאמיתיות הכי פשוטות נעלמות! כשלא מעלימים את האמיתיות הכי פשוטות, לעולם יהיה לו בחירה ותמיד יהיה עבודה, ולכולם יש נפילות - גם לוי! לכולם! אבל יש לו את השורש הבסיסי איך להתחיל להתמודד עם חיים כל כך מורכבים בעולם שלנו. כמובן שיש הרבה דברים מאוד טובים בעולם, אבל יש כח של טומאה נוראה שעוטפת את הכל, ומי שלא עומד בפניה - הוא בוודאי יפול, לא ספק אלא ודאי! אם במסילת ישרים קרוב 'רעתו קרובה מהצלתו', אצלנו זה הרבה יותר מכך. חייב להיות שיהיה שורש פנימי משורש היצירה של האדם.

■ דרשות 102 עולם הפנימי. היום. תשע"ה

יצחק חינוך שני בנים, יעקב ועשיו, אצל יעקב אבינו הוא הצליח? כן, אצל עשיו? לא!

אין לנו גדולים מאברהם ויצחק, וגם הם כביכול לא הצליחו לגמרי לחנך את כל בניהם. אז אם אדם רואה שהוא לא מצליח לאחר מעשה, שידע שגם גדולי עולם לא הצליחו. בוודאי שמעיקרא אנחנו צריכים לראות מהי הדרך כן להצליח, אבל אין כוונת הדבר שיש דרך מובטחת להצליח, אם גדולי הדורות כולם חלקם לא הצליחו. למעשה, אי אפשר לחנך בן אדם ולומר לו על כל דבר מה לעשות ומה לא לעשות, החיים הם הרבה יותר רחבים ועמוקים מכך. חינוך צריך להיות, בחלק החיצוני - לקיים הדין ולמידות טובות, אבל יש חינוך נוסף, לחנך את הילד שיהיה 'מבקש אמת'. אם אין ביקוש של אמת, האדם יגיע בדור שלנו, מאוד קרוב לשאלו תחתית; כי כביכול הכל נעשה בגדרי היתר: יש הסכמות של רבנים, יש הכשרים, יש וועדות רוחניות, וכל הטינופת של העולם - הכל נכנס בהכשר. אז מי שיש לו ביקוש אמת, הוא מרגיש גם אם זו אמת או שקר, אבל מי שאין לו ביקוש של אמת - הוא תמיד ימצא במי היתלות, רב פלוני ורבנית פלונית עשו ככה, ואני יכול להתנהג באותה הצורה...

אבל ככל שמחנכים את האדם להבין שהוא נברא של הקב"ה, וחותרו של הקב"ה אמת, והוא שם אותי כאן כדי לעבוד אותו באמת, אזי - אפי"ל אם זה מותר, אך האם זה מה שבאמת הקב"ה רוצה ממני? הוא רוצה את כל חיי החומר המחרירי דים שבהם נמצא הדור? באמת משהו חשוב שזהו עומק רצון ה'?! כל מי שיש לו מעט הרגש, מבין שלא. אז אם נחנך [מלבד החינוך החיצוני] לביקוש אמת אמיתי פנימי, אזי חלק גדול מהבעיות נפתרות. מי שיש לו את אותו הכח, יש לו את הבסיס לנסות בכלל להתמודד עם כל עומק הנסיונות של הדור. כיצד מחנכים ל'ביקוש' אמת?

כמו שאנחנו מבינים שכאשר אנחנו מגדלים ילדים, אז יש 'צליל פשוט' שהם שומעים - שצריך לברך וצריך להתפלל ולקיים מצוות, ומחנכים אותם שעיקר החיים זה התורה, ועוד כל מיני הגדרות שהן נכונות ואמיתיות. 'ביקוש אמת', זה ה'צליל' שהם שומעים מקטנותם, ולאט לאט הם גדלים בתוך אותו העולם. זה לא אומר שהם יקיימו את זה או לא, זה רק אומר שזה הצליל שהם שמעו, ולאחר מכן יש להם ניסיון, אבל זה עכ"פ הצליל הפשוט שהם קלטו בחיים.

ודאי שאדם שלא מחפש אמת ואומר למישהו לחפש אמת, אין לך שקר גדול מזה מינייה וביה! זה חייב להיות שהוא מתחיל בהורים וממשיך בהם. ה'ביקוש אמת' של האדם צריך להיות, אבל לא שיש לו גבול מסוים של אמת שאותו הוא מחפש, אלא יש אמת ויש אמת לאמיתה; ואם אדם תמיד מחפש בחייו את האמת לאמיתה של אותו דבר - אז בוודאי שהבסיס הראשוני של הנפש שלו היא נכונה, והבסיס הראשון שאותו קולטים אלו שסביבותיו היא

"ואהבת את ה' אלוהיך", 'אהבה' זה עולם פנימי, 'יראה' זה עולם פנימי, 'שמחה' זה עולם פנימי; הרי שיש פסוקים מפורשים שעוסקים בעולם פנימי! הוא פתח את דברי חז"ל וראה מאמרים רבים לע"שרות למאות ולאפים, שיש עולם פנימי! ואפילו הכי העולם הפנימי כל כך נעלם - לא בדורנו שלנו, אלא אפילו כבר לפני 007 שנה, כותב אחד הראשונים, שהוא עד כדי כך לא ראה את העולם הזה, שהוא חשב על עצמו שהוא בעל דמיון ושארין כזה עולם...

'עולם' - 'העלם'

המסקנה צריכה להיות ברורה מאוד: כל הבריאה כולה היא מקום של הסתר, ועבודתנו היא להסיר את אותו הסתר, ולגלות את מה שנמצא בפנים. מה נעלם? כמעט הכל לחלוטין נעלם!

כל הבריאה כולה נקראת 'עולם', ואומרים רבו"תינו שזה מלשון 'העלם'. הדברים הכי פשוטים והכי אמיתיים, היסודות [-לא הענפים הקטנים] אלא היסודות הברורים - הם נעלמים, ונראים כמעט כאינם קיימים! ה'עולם' הוא מקום של 'העלם', שהוא מעלים את הדברים הכי פשוטים ואמיתיים אם האדם רואה שהדברים הכי פשוטים ואמיתיים נעלמים, סימן שעכשיו הוא קלט מה זה בריאה, בריאה זה 'עולם' - 'העלם'. רבותינו מלמדים אותנו שהעולם נקרא 'עולם קטן', כמו שכלל כל העולם כולו, הוא מציאות של העלם, כך גם האמיתיות הכי פשוטות, נעלמות אצל האדם הפרטי.

אברהם אבינו חי בדור שאפילו לא ידעו שיש הקב"ה! אנחנו חיים בדור שאמנם אנשים יודעים, אבל האם חיייהם מותאמים לידיעה זו - זה שאלה גדולה מאוד... אבל האמיתיות הכי פשוטות אינן נעלמות רק באפריקה ובסין, הן נעלמות בארץ הקודש, הן נעלמות אצל שומרי התורה והמצוות, והן נעלמות הרבה פעמים גם אצל אלו הנקראים עובדי ה'! יתכן שהאדם יעבוד עשרות שנים את הקב"ה אבל האמיתיות הפשוטות נעלמות גם ממנו. זה מבהיל, אבל זו המציאות!

הקב"ה יעזור שנוכח כל אחד ואחת מבני ישראל לתפוס שכל הבריאה כולה היא העלם של הדברים אפילו הפשוטים ביותר, לזכות להסיר לפי ערכנו את חלקי העלם, שנגיע למקום שהרוחניות היא תהיה העולם הפשוט והגלוי שלנו, ובפרט - להגיע לקרבת ה' חושית ולקיום רצונו בשלמות, אמן ואמן.

שו"ת שנשאלו בסוף השיעור:

שאלה: כיצד אפשר להצליח בחינוך הילדים, לחיות מתוך התפיסה הפנימית?

תשובה: אתן את הדוגמה השורשית: אברהם אבינו 'למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרנו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט', הוא הצליח או לא הצליח? יצחק - כן, ישמעאל - לא, בני קטורה - לא. הילדים של אברהם אבינו הלכו בדרכו? לא.

הכנה למתן תורה מאהבה

סיון כנגד חודש ראובן, "אור בן" – גילוי האור במתן תורה

אנו נכנסים בסייעתא דשמיא לחודש סיון, שיבוא עלינו לברכה. כשכלל ישראל יצאו מצרים, מסרו להם הקב"ה מצות ראש חודש. יש י"ב חדשי השנה, וחז"ל מלמדים אותנו שיש עולם שנה נפש, כל מה שיש בזמן יש בנפש, וכל שיש בנפש יש בזמן. י"ב נפשות כנגד י"ב חודשים, כל חודש כנגד שבט אחד. חודש סיון, אמר הגר"א, כנגד שבט ראובן. מה הקשר בין חודש סיון לראובן?

חז"ל אומרים, ראה הקב"ה שיעקב אהב רחל יותר מלאה, לכן זכתה לאה לבן הראשון, ועל זה אמרה לאה, "ראו בן", כלומר "ראה ה' בעיניי", ועל כן קראה שמו ראובן. טעם שני לשם ראובן, שאמרה ראו בן, ראו מה בין בני לבן חמי. טעם שלישי מבואר בזה, ראובן אותיות אור בן, הבן הזה אשר נולד, הבן הראשון בעולם היה קין, הוא הביא חושך לעולם ולא אור.

הבן הראשון שיעקב הוליד, ראובן – גילו לנו רבותינו, שהוא היה גלגול של קין. הקב"ה אמר לקין "אם תיטיב שאת", ואם לא, "לפתח חטאת רובץ". בראובן נאמר "בכורי אתה יתר שאת" – כלומר, תיקון ה"שאת" הנאמר בקין, היה צריך להיות ע"י ע"י ראובן, שבא לעולם כדי לתקן חטאו של קין. אבל ראובן לא זכה לתקנו, וחזר ונתגלגל שוב ביתרו, שהיה נקרא חבר ה"קיני", מלשון קין.

ראובן א"כ מלשון "אור בן", הבן שמגלה אור. ואמר הגר"א, שיש גילוי של "אור" בחודש סיון על ידי מתן תורה שהיו העם "רואים" הקולות, ראייה למשון אור. ומבואר בחז"ל, שהעם ראו הקולות, וזה ראייה, אור. איך "ראו" הקולות? זה היה מכוחו של ראובן שנתגלה בחודש סיון.

האור הגנוז שמתגלה במתן תורה

העולם נברא בעשרה מאמרות, שהם שורש לעשרת הדיברות. מאמר הראשון היה "יהי אור", וזה כנגד הדיברה הראשונה, "אנכי ה'". מה הקשר בין יהי אור לאנכי ה'? יהי אור הוא בעצם השורש לתורה, שהתורה נקרא אורו של עולם, "תורה אור". ועוד, כל הבריאה נבראה מהתורה, "אסתכל באורייתא וברא עלמא". א"כ מתן תורה מתחיל באור, ששורשו באור דיום ראשון, שעליו אמר הקב"ה "יהי אור", שעליו הקב"ה העיד "וירא את האור כי טוב". והתורה נקרא טוב, שנא' "כי לקח טוב נתתי לכם". א"כ, אותו אור של ששת ימי הבראשית, שהוא האור כי טוב, הוא האור שנתגלה במתן תורה.

חז"ל אמרו שבתחילה היה אור וחושך משתמשים בערבוביא, ואח"כ היה "ויבדל אלקים את האור מן החושך", האור שולט ביום והחושך שולט בלילה. וא"כ יש להתבונן: באיזה אור נתגלה במתן תורה? האור של יום ראשון שעליו נאמר "יהי אור", ה"אור כי טוב" שהיה לאחר שהבדיל הקב"ה האור מן החושך – או שהאור הזה היה מאור וחושך משתמשים בערבוביא? האור שנתגלה במתן תורה היה מאור הגנוז לצדיקים.

עוד מבואר בחז"ל שהאור שנברא ביום ראשון, הקב"ה גנוז לצדיקים לעת"ל. למה האור הזה נגנז? משום שראה שהרשעים ישתמשו בו לרעה, כלומר, שהאור הזה יש בו חושך, ועל כן הקב"ה גנוז. זה היה מאור הראשון, של אור וחושך משתמשים בערבוביא קודם ההבדלה, שעל אותו אור אמר הקב"ה "כי טוב". ולכן האור הזה נקרא אור הגנוז, משום שהאור נגנז גופא בהחושך, שמסתיר את האור וגונז אותו. וא"כ האור שנתגלה במתן תורה, בדיברה הראשונה של "אנכי ה'" שהוא כנגד המאמר הראשון "יהי אור", היה האור וחושך משתמשים בערבוביא, קודם ההבדלה של האור מן החושך, האור דיום ראשון שהיה "אור כי טוב" שהקב"ה גנוז לצדיקים. איפה רואים האור והחושך משתמשים בערבוביא במתן תורה? כפשוטו היה אור מן האש שעל ההר, וגם היה שם חושך מהעננים כבידים מעליהם. וא"כ בשעת מתן תורה היה גם אור וגם חושך. ועוד, התורה ניתנה ביום, שהוא אור, אבל גם כן היה שם בחינה של חושך, מצד שהקב"ה כפה

עליהם הר כגיגית עד שאמרו נעשה ונשמע, וא"כ היו אנוסים לקבל התורה, וזהו בחינת חושך, שלא להם את הבהירות, לא קיבלו את התורה באופן של אור ובהירות אלא לאנוסים.

מערכת ניסן אייר וסיון

בין פסח לשבועות יש חמשים יום, שמסתיימים בחודש סיון. חמישים ימים אלה מצטרפים את חדשי ניסן, אייר, וסיון וגם מקשרם יחד. החמישים יום בין פסח לשבועות אינו סתם מנין ימים של חמישים יום שבמקרה הם בחדשי ניסן ואייר וסיון. אלא כל חדשים אלו מקושרים יחד על ידי מערכת אחת, שמתחיל בפסח ונמשכת לימי ספירת העומר ובא לסיומו בשבועות. בדרך כלל, כל מועד הוא רק בחודש אחד. פסח הוא בניסן, שבועות בסיון, ראש השנה בתשרי, פורים באדר. רק חנוכה נמצא בשני חודשים – כסלו וטבת. והרמב"ן אומר שכמו שיש שבעת הימים של סוכות שבאים לאחריהם שמיני עצרת שאז משמחים בשמחת תורה ואז מסיימים החג דסוכות, כן חג הפסח שיש בו שבעת ימים, מסתיימים בה"שמיני עצרת" שלו, שהוא סיום החג, והוא – שבועות. וא"כ לפי דברי הרמב"ן, שבועות הוא ה"שמיני עצרת" דפסח, וגם יש "שמחת תורה" בשבועות, השמחה על קבלת התורה בשבועות. וא"כ, חג הפסח מתחיל בניסן ומסתיים בסיון.

התיבות הראשונות של "ניסן אייר סיון" הם ר"ת א"נ"ס, מלשון אונס, לרמז שהכלל ישראל קיבלו התורה באופן של אנוסים. ועל ידי ספירת העומר, החודשים של ניסן אייר וסיון נעשים למקשה אחת. כשהכלל ישראל היה אנוסים לקבל התורה, זה היה אור או חושך? הם אמרו נעשה ונשמע, ואמרו כן ובהירות, שהיה אור להם. אבל כשהם קיבלו תורה כאנוסים, זה לא נעשה מתוך בהירות אלא מתוך חושך.

בתחילה האור שנברא ביום הראשון היה אור וחושך משתמשים בערבוביא, ואח"כ הקב"ה הבדיל האור מן החושך. על האור וחושך משתמשים בערבוביא לפני שהקב"ה עשה ההבלה, הקב"ה אמר עליו "כי טוב", וא"כ החושך הראשון היה נקרא "טוב", היה בריאה שלימה. רק ביום רביעי של ששת ימי הבראשית אז הקב"ה קרא לחושך שהוא "לא טוב" – במיעוט הלבנה, וכמו שאמרו חז"ל, שהלבנה טען להקב"ה "אין שני מלכים משת"שמים בכתר אחד" (גמ' חולין ס). ולאחר מכן הקב"ה מיעט הלבנה, ומאז, הלילה והחושך הם קלקול.

בעבודה מעשית – להשתמש באורו של ראובן באופן דתיקון, ע"י הכח של "כאיש אחד בלב אחד"

בימים אלו של חודש סיון, מתקרבים לשלשת ימי הגבלה. "תורה" הוא מלשון "אור", והתורה עצמה נקרא אור, "נר מצוה ותורה אור", "חכמת אדם תאיר פניו". בכל שנה, בימים אלו, יש אור גדול שיורדת לעולם. אבל – כמה אנשים משתמשים באור הגדול הזה?

חודש סיון כנגד ראובן, שאורו נתקלקל. אם אנחנו משתמשים באותו אור של ראובן בחודש סיון שנתקלקל, אז אנו נופלים עוד למצב חטא העגל שהיה בחודש תמוז לאחר חודש סיון. ראובן היה "פחו כמים", וזה היה מעין הפזיזות של קין, ולא תיקון הקלקול של קין. הוא לא השתמש כראוי בהאור שהיה לו. ועל כן, אם אנו רוצים להצליח, אנו לא יכולים לדרוך בדרכו, שהוא דרך לבוא לחטא, ולאחר מכן כל הקלקולים וחורבנות שנעשו בחדשי תמוז ואב, שכולם היו תוצאה מחטא העגל. באיזה אפשרות א"כ אנו יכולים להשתמש באורו של ראובן, שלא יהיו משתמשים בשני כתרים אלא בכתר אחד?

בשעת מתן תורה, היו "כאיש אחד בלב אחד". זה היה האופן שהכינו אז לקבל התורה. מה כוונת הדבר, איך הכינו לתורה ע"י כאיש אחד בלב אחד? הכוונה הוא, שהדרך ההכנה למתן תורה הוא – כששני אנשים משתמשים בכתר אחד.

■ קטע מ-ראש חודש שבט 003 סיון שבט ראובן

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון bilvavi231@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים · הפצת ספרי קודש רח' דוד 2, ירושלים 02.502.2567

02.623.0294 · ספרי אברמוביץ רח' קוטלר, 5 בני ברק 03.579.3829

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 books2270@gmail.com

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 USA 718.521.5231

יש לחפש את המקום שנשתמר ולו במעט, ולהעריך אותו ולהתחבר אליו חיבור עמוק, ולאט לאט ללבות אותו. וכן ככל שהאדם מוריד יותר דמעות, על דרך כלל חוזר למצב של ימי קטנותו ומתעורר יותר התמימות. ואז נצרך להתחבר אליה.

טבעו של ילד - תמימות

שאלה:

האם זה נכון שילד מצד טבעו נוטה יותר לרע, ורק מצד היראה שיש לו מהוריו ומחנכיו כובש הוא את רצונותיו הרעים?

תשובה:

ילד מכיל בקרבו 'דבר והפכו'. מצד אחד יצר לב האדם רע מנעוריו, מצד שני אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן (שבת דף קיט עמוד ב). הסוגיא רחבה עד למאד. אך בקצרה ממש: מצד אחד יש בו 'תמימות ופשטות' ומצד זה נוטה הוא לציית להוריו ומוריו. ואמנם מצד שני אין לו את 'ממשלת הדעת' המושלת על התשוקות והרצונות הבלתי ראויים, ומצד זה מתגלה בו ענינו של 'יצר לב האדם רע מנעוריו'.

מקורות לגילוי הנשמה בדיבור והתבוננות, שנשמת האשה בגילוי יותר, ושנשמות ישראל מהתמימות

שאלה:

א. הייתי שמח לקבל מקורות בנוגע לעבודת גילוי הנשמה ביחס שבין עבודת הדיבור לעבודת ההתבוננות.

תשובה:

א. יעוין בספרו של בעל יסוד ושורש

תמימות ופשיטות ביחס לחכמה בעת הזו

לכבוד הרב שליט"א, לאור דברי הרב אודות הזמן החדש שנכנסו אליו, שעניינו אור היחידה, והעבודה בו לגלות בנפש את ההתקשרות התמידית והעמוקה אל מציאות ה', ודובר שהדרך גם באופן של מסירות נפש,

שאלה:

א. בכל מהלך השנה האחרונה רק למדתי ולא התבודדתי, והקשר הפשוט למציאות ה' הודחק יותר ויותר,

ולכן מובן שעלי להתעורר ולעבוד כדי לגלות קשר חזק של פשיטות, ומאידך, עומדת עבודת בניין המחשבה, שאני בקושי בתחילתה, מה הדירוג שעלי לתת לדברים, בתפישה הנפשית לעת הזו, ומה באופן המעשי, והאם יש מקום לכך שבתקופה מסוימת הסוגיה העיקרית תהיה ספרי בלבבי ח-ט-י'

תשובה:

א. לא. אלא בכל יום לייחד כמה דקות לקשר פשוט עם ה'.

שאלה:

ב. סובבו לי מהשמיים תקופת בידוד, מה הדירוג למצב מיוחד זה, ומה דעת הרב על התבודדות רצופה של כמה ימים.

תשובה:

ב. חלק ניכר מן הזמן לשקוע לעומק המחשבה. וחלקה הקטן התבודדות של השקטה. אולם רק בעת זו.

שאלה:

ג. לעניין מסירות נפש, הודרכתי בעבר ע"י הרב: לא לפעול באופן הזה, היות וזה צורה של דילוג, ועלי ללמוד צורה של בניין, האם כעת זה זמן של דילוג ולכן ההוראה הקודת לא שייכת לזמן זה?

תשובה:

ג. לא לשנות.

כל אשר בכחך עשה, וה' ישלים החסר כראוי. יגעת "ומצאת" תאמין.

תמימות

שאלה:

שלום כבוד הרב :

איזה סיבות גורמות לאדם לאבד את התמימות שלו?

ומה היא האיצה לגלות את התמימות חזרה בשם יתברך ?

תודה רבה כבוד הרב .

תשובה:

כי האדם נפגש לאורך כל חייו עם היפך התמימות ומושפע מכך רבות מאוד מאוד מאוד.

מהות הפשיטות לעומת התמימות

שאלה: א. הרב אמר שבדקות הפשוטות הוא למעלה מהתמימות. האם כוונת הרב בזה משום שבתמימות האדם עדיין נמצא ב"אני", ש"אני" הולך בתמימות עם ה', "אני" לא רוצה לחטוא כיון שאין זה רצוני באמת, ו"אני" לא שואל שאלות על הנהגת ה' עמי, משא"כ בפשיטות, שאז האדם מופשט מה"אני" בכלל, וזהו מקום בנפש (או על הנפש) שאין "אני" כלל?

תשובה: א. זהו מדרגת התכללות, שכלול בבורא עולם כביכול. לעומת תמימות, תמים תהיה עם ה', "אני" עם ה', כדבריכם, תנועה אחר השורש.

שאלה: ב. האם פשיטות הוא אותו הדבר של "ביטול אני" או זה דרגה למעלה מכך?

תשובה: ב. יש תנועה של ביטול, זהו דרך לפשיטות. ויש השגת הביטול. וזהו פשיטות. והבן שיש ביטול האני, ויש מי שכבר בטל.

שאלה: ג. איזה ספרים האדם יכול ללמוד כדי לעבוד על ענין הפשיטות, והאם כל אדם יכול לעבוד על כך בכל דרגה שנמצא, או שזה עבודה גבוה שאינו שייך לרוב בני אדם. תודה להרב.

תשובה: ג. אינני יודע על ספר שעוסק בנושא זה להדיא. דבר זה מתנוצץ מתוך דברי רבותינו, בבחינת ניצוץ, נץ החמה. וכשיבוא משיח יעלה ממדרגת ניצוץ למדרגת אור כצהרים.

יש בנ"א שנולדו עם ניצוץ זה ועליהם להרחיבו. אולם רוב בנ"א נקודה זו נעלמת מהם ויכולים להגיע אליה או ע"י עליה בסולם עד ההגעה למדרגה זו, או ע"י מסירות נפש.

תמימות - מהותה ומדרגותיה

שאלה: בספר בלבבי ח"ב (פרק כח) הרב מבאר את ענין התמימות, שמי שהוא תמים אינו שואל שאלות על ה', רק מקבל שהכל מאת ה'. ואח"כ הרב מבאר שבודאי תם יכול להקשות קושיות, דאם לא כן אז הוא כמו הבן שאינו יודע לשאול, אלא שבודאי התם יכול לשאול, אבל אינו שואל, כיון שהוא תמים עם ה' ועל כן אינו שואל שאלות על ה'. לא הבנתי מה שאמר הרב בזה, דהא התם עצמו יש לו שאלה, בהגדה של פסח התם שואל "מה זה". א"כ גם התם יש לו שאלה. אפשר שהרב יכול לבאר לי יותר מה היה כוונתו בספר בלבבי הנ"ל.

תשובה: תשובה: תם אינו שואל שאלת למה, מה הטעם. אלא שואל רק מה מהלך הדברים בכדי לעשותם. וזהו שאלתו "מה זה" "מה" דייקא, מה סדר מהלך הדברים מראשיתם לאחריתם, על מנת לעשותם באופן השלם.

בעומק יותר. זהו תם ששייך למדרגת ארבעה בנים. והוא השלישי. אולם ישנו מהלך של תם עליון מכולם תם - שלם. ומצד כך אין לו שאלה כלל. אלא מתנועע אחר השורש. כי יש תם במדרגת ליל פסח, שאלה ותשובה, ויש תם במדרגת מ"ת-ת"ם, תורת ה' תמימה, אולם זהו הגילוי שהיה קודם שבירת הלוחות. ואחר שנשתברו חזרו למדרגת שאלה ותשובה. וזה דרך כל הש"ס כולו, שאלה ותשובה.

(מספר שאל לבי וארכיון שו"ת)

העבודה בצוואתו, שביאר את עבודת הדיבור.

שאלה:

ב. וכן הייתי שמח לקבל הסבר ומקור על הענין שאצל האישה מחד הנשמה נמצאת בגילוי יתר, ומאידך היא יותר קרובה לחומר.

תשובה:

ב. היא מלכות ולכך קרובה לחומר, אולם מאידך דעתה קלה ולכך האור העליון של הכתר, שהוא תמימות, גלוי אצלה יותר.

שאלה:

ג. וכן הייתי שמח לקבל את המקור של דברי הגר"א שמקור נשמות ישראל הוא מן התמימות (אצילות) שלמעלה מהשכליות (בריאה).

תשובה:

ג. עיין יהל אור ח"ג ח, ע"ב. ועי' תיקונים תיקון כא דף ס' ע"א.

חזרה למקום התמימות למי שעבר ילדות קשה וטראומת לידה

שאלה: מי שחווה טראומת לידה, כך שיציאתו לעולם לא הייתה ממקום רגוע, להיכן יחזור כדי להגיע למקום התמימות?

תשובה: בקצרה, האדם מורכב מגוף ונשמה, אדם שהתחלה של הלידה שלו הייתה קשה, אין לו ברירה אלא לחזור לראשית של הנשמה שלו ולא לראשית של הלידה של הגוף שלו, ששם בודאי שהנקודה הראשונה שלו היא נקיה וטהורה, אלא שנקודת הראשית של חזרה לנשמה היא הרבה יותר עמוקה וגבוהה, מי שחווה כזו מציאות של טראומה של לידה אין לו ברירה אלא לחזור למקום יותר פנימי.

[הערת המערכת: דרך החזרה נתבארה בשיעור. השיעור נמצא ב"דרשות", תחת השם: 097, הילד הפנימי, תשע"ד].

ניצוד לשמור על התמימות הטבעית

שאלה: אדם שהוא "תמים" בטבעו, כגון שאין לו ידיעה מספיקה על הרע הנמצא בעולם, והוא רוצה להישאר בתוך מבט של תמימות שהעולם הזה הוא עולם טוב, וכשהוא נמצא בין אנשים הוא רוצה להאמין שכל אנשים בעולם הם טובים, וכו', ואינו רוצה כלל לחשוב על הרע שנמצא בעולם - ואיש כזה הוא יכול להיות ניזוק ע"י ה"גנבים הרובוטיים" שמתקשרים אל בנ"א ע"י טלפונים ופלאפונים, וכו' - איך אדם כזה יכול לאזן עצמו, שלא ליפול לתמימות דקלקול, ובאופן שלא יאבד את תמימותו הטבעית? ובפרט למה שאמר הרב בדרשה על ענין ה"תמימות" שכל אדם בדור הזה צריך לחזור אל תמימות הנפש, מקום שאין בו רע כלל?

תשובה: יתבונן בכל יום בדבר רע קטן אחד שיש בעולם. ולפני ואחרי התבוננות זו יחזק את תמימותו העמוקה. נמצא שסדר עבודתו כך. תמימות, התבוננות קטנה ברע, תמימות. ועי"ז קובע נפשו בתמימות ומתוכה מתבונן בנקודת רע. ויתר על כן, יחפש נקודת טוב שגנוזה בכל רע, וכן ילמד זכות (בגדלי הדין כמבואר בח"ח) על רע זה, באופן הניתן.

בלבבי משכן אבנה

USA 718.521.5231

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245

בלבביפדיה אברהם

עירובין, יט, ע"א - הא דכתיב עוברי בעמק הבכא, ההוא דמחייבי ההיא שעתא בגיהנם, ואתי אברהם אבינו ומסיק להו ומקבל להו, בר מישראל שבא על בת עכו"ם, דמשכה ערלתו ולא מבשקר ליה. וכשם שמציל את בניו, כן הציל את אביו, כמ"ש במושב זקנים (ויקרא, א, ח) וז"ל, אברהם שהציל את תרח אביו מגיהנם, שנאמר (בראשית, טו, טו) ואתה תבוא אל אבותיך בשלום.

ואמרו (ב"ר, מד, כא) א"ל (הקב"ה לאברהם) במה אתה רוצה, שירדו בניך בגיהנם או במלכויות. ר' חנינא בר פפא אמר, אברהם ברר לו את המלכויות (ועי"ז הציל בניו מן הגיהנם), ור' חמא בר חנינא אמר, אברהם ברר גיהנם, והקב"ה ברר לו את המלכויות וכו', עיי"ש. ומ"מ אברהם "מקבל להו" ומצילם, והבן.

אולם אמרו (ב"ר, מח, ח) א"ר לוי, לעת"ל אברהם יושב על פתח גיהנם ואינו מניח אדם מישראל לירד לתוכה, ואותן שחטאו יותר מדאי, מה עושה להם, מעביר את הערלה מעל גבי תינוקות שמתו עד שלא מלו ונותנה עליהם, ומורידן לגיהנם.

וביאור "אלו שחטאו יותר מדאי", דהנה איתא בגר"א (תיקונים, תיקון לא) וז"ל, דאף דכל האברים מלוכלכין בחובין, מ"מ חותם הברית מילה קיימת, ובשבילה אברהם אבינו אינו מניחו להיכנס לגיהנם וכו', דשם אפילו "נחש" ערוך על עקבו לא יפסיק (קוצו של יו"ד), לבד המכניס ברית בבת נכר, אל אחר, דהוא עקרב דפוסק, אז מסתלקת השכינה והנפש, וכמ"ש לבד מי שבא על הכותית, עכ"ל. והיינו שדבק בקלקול בבחינת עקרב, הדבק בעקב, (רע-קב), שהוא שורש כל הרע כנודע. וזהו "שחטאו יותר מדאי", יותר מזהמת הנחש,

מילון ארמי אבקתא

כתב בערוך (ערך אבקתא) וז"ל, דרגש אעלוי ואפוקי באבקתא (נדרים, נו, ע"ב). ואמרו (עירובין, יא, ע"ב) מאי היכר ציר, אמר רב אויא, אבקתא (וכן במנחות, לג, ע"א), פירוש, חלול המשקוף שמכניסין בו ציר הדלת, שכל דבר שהוא "נקוב להכניס בו דבר אחר", קורין אותו אבקתא. וכן לענין רצועה של מלקות (מכות, כג, ע"א), אבקתא אית ביה, מקום שמכניסין את הרצועה, כי בעו מרפו לה מפקי לה לגבי אריכה, וכי בעו מלקטי לה לפום גבא קציר, עכ"ל.

ועיין תפארת ישראל (מקואות, פ"ו, מ"י, יכין, אות עו) וז"ל, אביק, פירושו, גומא, וכדאמרין (עירובין, יא, ע"ב) מהו היכר ציר לענין מזוזה, עכ"ל, עיי"ש. ולפ"ז לשון אבקתא מלשון נקבה, נקב, כלשון הערוך שכל דבר שהוא "נקוב" וכו', קורין אותו אבקתא. וזהו לשון הרשב"ץ (ח"ב, שאלה כט) ופירוש אבקת, חור, עכ"ל. ולא הדגיש הלשון של דבר הנכנס לתוכו, כלשון רש"י (מנחות, לג, ע"א) אבקתא - אותו חור שבאיסקופה, שציר הדלת סובב בו, עכ"ל.

אולם ברמב"ן (בראשית, לב, כה) כתב וז"ל, ואביקה בלשון חכמים "חביקה" שמשו בה הרבה, אבקתא אית ביה (מכות, כג, ע"א), דרגש עליו ואפוקי באבקתא (נדרים, נו, ע"ב). ולדבריו זהו לשון חיבוק. ומונח כן בלשון הערוך שכתב וז"ל, שכל דבר שהוא נקוב "להכניס בו דבר אחר" קורין אותו אבקתא, עכ"ל. אולם אין הדגש על הנקב, אלא על "להכניס בו דבר אחר", שיהיו אבוקים ומחובקים זה בזה. וכן פירש רש"י (סנהדרין, כ, ע"ב) באבקתא, לולאות וכו', ולולאות הוא חיבור, עיי"ש. וכן משמע קצת בר"ח בעירובין (שם) שכתב וז"ל, אבקתא - פירוש "ידות", כדמתרגמינן שתי ידות, תרתין צירין (שמות, כ, יז) - שתי ידות לקרש האחד "משלבת אשה אל אחותה", חיבור, ודו"ק), וכתוב הדלת תסוב על צירה, והוא החלל החקוק על המשקוף להכניס בו ציר הדלת, כדגרסינן (מכות, כג) בענין הרצועה שמלקין בה, עכ"ל (ועיין ערוך, ערך ציר). והבן שנקרא "ידות" לא רק ע"ש הנקב, אלא ע"ש שהיו כתוחב ידו לחור, וא"כ נקרא ע"ש שנכנס בו אחר, לשון חביקה, כדברי הרמב"ן.

ביאור שלישי נראה, שנקרא אבקתא מלשון אבק, שפירושו העפר יקרא אבק. וכל שני דברים שמחוברים זה עם זה, ונכנסים ויוצאים, נעשה בהם שחיקה ונעשה פרוורים. ופעמים אינם נראים כלל לעין. ולכך כל אבק הוא מלשון חיבוק ומלשון אבק של פירוורים, כי כל חיבוק בהכרח יוצר תולדה של פירוורים, אבק. וזהו אבקתא, לשון חיבוק ולשון אבק פרור. וק"ו כאשר החיבור הוא חיבור של מלחמה, התאבקות, כמ"ש בויאבק איש עמו, כדברי הרמב"ן לעיל. אולם אפילו חיבוק של אהבה, בהכרח יוצר חיכוך שיש בו נסירה דקה של אבק, פירוורים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

יום שלישי ג' סיון
תשפ"ג
23/05/2023
20:30
רח' הרב בלוי 33
ירושלים

בלבבי-ודשה

חג השבועות

כתר

בחנית פלא. ועיין אבן עזרא (שמות, לא, יח) וז"ל, כתובים באצבע אלהים – זה פלא גדול עומד, עכ"ל. ושם מדרגת גורל. ולכך אמרו (יומא, כב, ע"א) אומר להן הצביעו.

ועוד. סוד רצון, וע"י אצבע מגלה רצונו. כגון מ"ש (יומא, יט, ע"ב) א"ר יצחק בר שמואל בר מרתא, הקורא את שמע לא ירמוז בעיניו וכו' ולא יורה באצבעותיו.

ועוד. ניקוד קמץ, סוד קמיצה. ואמרו (יומא, מז, ע"א) חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ. וע"ש כן נקראת האצבע הסמוכה לזרת קמיצה.

חכמה

סוד שמן. וכתוב (ויקרא, יב, טז) וטבל הכהן את אצבעו הימנית בשמן. ובדרך רמז, מן חכמה, גימט' אצבע.

בינה

סוד לב. ונגלה בל"ב שינים כנודע (וזהו שורש הגבורה הנגלית בשינים, ושורשה בגבורות דבינה). ואמרו (כתובות, נב, ע"א) ר' אליעזר סבר הוא נותן אצבע בין שיניה, ור' יהושע סבר היא נתנה אצבע בין שיניה. ובדרך רמז, ויחזק לב, גימט' אצבע.

ועוד. עיין ספר הקנה (סוד עשר מכות במצרים) וז"ל, בינה, ומזה באו הכנים, ומיד אמרו אצבע אלקים הוא, כי כל הפועלים בעליונים ותחתונים, כולם הם באים מהמדה הנקראת בינה, עכ"ל.

ועיין עץ חיים (שער לט, פ"א, מ"ב. וכן שם דרוש י'). ושם כתב (בדרוש יא) וז"ל, בינה נקרא אהי"ה, וחילופו בוכ"ו, כמנין ידך, שהוא יד דבינה, ובה ה' אצבעות, שהם ה' אותיות מנצפ"ך, ומהם נמשכים למ"ן דמלכות, עכ"ל.

דעת

משה. ואמרו בספרי, שאצבע של הקב"ה נעשה מטטרו"ן למשה והראו כל ארץ ישראל.

וכתב האריז"ל (טעמי המצות, עקב) וז"ל, שם אהו"ה (שם הדעת) במילואו יודי"ן עולה מספר אצבע, שהוא סוד הדעת, וצריך לכוון בהסתכלותו (בחנית אתה הראת לדעת) באצבע שלו, עכ"ל. ועיין בן יהודע (קידושין, ל, ע"ב) בסוד הפסוק "קשרם על אצבעתיך". ובעומק הוא סוד קשר תפילין של יד, על האצבע, ושורשו בקשר של תפילין של ראש שנמצא במקום הדעת. ועיין עוד בדבריו במנחות (כט, ע"א). ועיין אגרות הרמ"ז (אגרת כז) וז"ל, וסוד אצבע הוא בדעת, סוד אהו"ה דיודי"ן, כמנין אצבע, עכ"ל. ונודע ה"ח וה"ג שבדעת מתפשטים באצבעות. ועיין שער הכוונות (דרושי הציצית, דרוש ב) וז"ל, גודל - חסד, אצבע - גבורה. אמה - ת"ת. קמיצה - נצח. זרת - הוד, עכ"ל. אולם ברמ"ז (בלק, קצו, ע"ב) ישנו סדר שונה, קמיצה - חסד, ותחתיה זרת נצח, ענף החסד. אצבע גבורה, ותחתיה גודל הוד. ואמה באמצע הוא תפארת.

חסד

עיין פרד"א (פרק מה) ר' ישמעאל אומר, חמש אצבעות של ימינו של הקב"ה כולן יסוד גאולות. עיין ערך קטן און. ועיקר כתיבה בימין. וכתוב (כי תשא, לא, יח) כתובים באצבע אלקים. ועיין אבן עזרא (שם) וז"ל, וטעם באצבע, בעבור שמנהג הכותב לכתוב באצבעו, אמרה

התורה ג"כ על דרך משל, עכ"ל. ובקלקול אמרו (שבת, קלט, ע"א) ואצבעותיכם בעון, אלו סופרי הדיינים.

ועוד. כתיב (ויקרא, יד, טז) וטבל הכהן את אצבעו הימנית. כהן, איש חסידך. ואמרו (עירובין, קג, ע"ב) כהן שלקה באצבעו (והיינו שגבר בו הדין - גבורה) כורך עליה גמי. ואמרו (סוטה, לט, ע"ב) אין הכהנים רשאים לכוף קישרי אצבעותיהן עד שיחזירו פניהם מן הצבור.

ועוד. מים. ואמרו (פסחים, נד, ע"ב) דא"ר אלעזר, אסור לו לאדם שיושיט אצבעו במים בתשעה באב כדרך שאסור להושיט אצבעו ביוה"כ. וכן אמרו (תענית, יג, ע"א) והאמר רב ששת, אבל אסור להושיט אצבעו בחמין וכו'. ובדרך רמז, אב המון גוים (אברהם) בגימט' אצבע.

גבורה

שם אלקים. וכתוב (שמות, ח, טו) ויאמרו החרטמים אל פרעה אצבע אלקים הוא, "ויחזק" לב פרעה. דהיינו שנעשה לב אבן. וכן כתיב (שם, לא, יח) לחת האבן כתבים באצבע אלקים. וכן כתיב (עקב, ט, י) לוחת האבנים כתובים באצבע אלקים. ועיין עץ חיים (שער כב, פ"ג, מ"ח) וז"ל, ה' אצבעות היד (נעשו) מה' אותיות אלקים. גם י"ד פרקין של אצבעות הם מילוי שם אלקים, עיי"ש. ועיין במד"ר (נשא, יג, טו) ידיו גלילי זהב (סוד זהב - גבורה), אלו שני לוחות הברית שכתוב עליהם כתובים באצבע אלקים. והיינו גבורה שבחסד, כמ"ש בפר"א הנ"ל שהוא בימינו של הקב"ה. וכן הוא בפע"ח (שער חג המצות, פ"ז), עיי"ש סוד התלבשות גבורה בחסד. וכן סוד דם. וכתוב (שמות, כט, יב) ולקחת מדם הפר וגו' באצבעך. וכן מקראות בויקרא (ד, ו), ועוד. ועיין שבת (פח, ע"א) וקא מבען אצבעתיה דמא. ובה המלחמה, כמ"ש (תהלים, קמד, א) המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה.

ועוד. אמרו (עירובין, נג, ע"א) אמר רבא, ואנן כי אצבעתא בקירא (שעוה קשה) לסברא.

ועוד. אש. ואמרו (יומא, כא, ע"ב) הושיט אצבעו ביניהם ושרפן. ועיין שער הכוונות (דרושי ברכת השחר). וזה גבורה כפשוטו.

תפארת

יעקב איש תם. ואמרו (שבת, צח, ע"ב) ת"ר, קרשים מלמטן עוביין אמה, ומלמעלן כלין והולכין עד כאצבע, שנאמר היו תמים על ראשי, ולהלן הוא אומר תמו נכרתו. ועיין אהלות (פ"ז, מ"ב) בדין שיפועי אהליו עד כאצבע. ועיין חולין (נח, ע"ב) בדין שני בני מעיין שיוצאין במקום אחד וכלין עד כאצבע.

נצח

נו"ה תרי פלגי דגופא. אצבע בגימט' פלגים. אצבעות שברגלים. וכ"תיב (דניאל, ב, מא-מב) ודי חזיתה רגליא ואצבעתא מנהון חסף די פחר ומנהון פרזל מלכו פליגה תהוה וגו', ואצבעת רגליא מנהון פרזל ומנהון חסף, מן קצת מלכותא תהוה תקיפה ומנה תהוה תבירה. נצח והוד גימט' אצבע.

ועוד. תרי סמכי קשוט. ובדרך רמז, ויהי ידיו אמונה גימט' אצבע. ושורשו באצבעות הידים ומתפשט לאצבעות הרגלים.

ועוד. רגלים להלך וטבילת אצבע בדם במקדש, הוה בכלל עבודת הולכה (עיין קרן אורה, זבחים, מד, ע"ב). אולם עיין גרי"ז (מנחות, יג, ע"ב) של"שיטת הרמב"ם הוה בכלל הזיה.

ועוד. שם צבאות, צבא-ות. אצבע, צבא-ע.

הוד

אמרו (שבת, פח, ע"א) ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא, ויתבה אצבעתא דידיה "תותי כרעא", וקא מייץ בהו וקא מבען אצבעתיה דמא. ועיין נזיר (מג, ע"א) והאי אי אפשר דלא עייל אצבעתא דכרעיה ברישא.

ועוד. עיין ילקוט ראבוני (שכחת הלקט, הג"ה, אות א) בר"ה התחילה מכת כינים, אשר עליה אמרו החרטומים אצבע אלקים היא, "והודו" שהוא מן הקב"ה. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ראה והבן וה"ה במלואו).

ועוד. עיין עץ חיים (שער לא, פ"ד, מ"ת) שידי ז"א פשוטות ומשולשות למטה ותלויים על גופו, וצפרני אצבעותיו מגיעין עד ראשי ירכותיו, ויוצא או"פ מצפרני אצבעותיו ונכנסין בראשי ירכותיו, עי"ש.

יסוד

נקרא אצבע. כמ"ש (נדה, סו, ע"א) שאין כל האצבעות שוות. ויסוד בחינת נח, ועליו כתיב זה ינחמנו. שעד נח היו האצבעות מחוברות יחדיו, כמ"ש חז"ל, ואצל נח נתחדש שם אצבעות. ועיין ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ד) סוד יסוד שמכריע בין אצבעות ידים לרגלים, שאף הוא בחינת אצבע, עי"ש. והנה שורש אצבע אות צ' שבה בחינת צדיק, מדה תשעית - צ'. ועיין עץ חיים (שער כה, דרוש ב, מ"ק) וז"ל, ואצבעות, אות י' דמנצפ"ך, כי אות י' דמות אצבעות, עכ"ל. ועי"ש (שער כט, פ"ב, מ"ב).

מלכות

סוד קרן. וכתיב (שמות, כט, יב) ולקחת מדם הפר ונתתה על קרנת המזבח באצבעך.

ועוד. סוד נר. ואמרו (שבת, קנא, ע"ב) משל לנר שכבה והולכת, אדם מניח אצבעו עליה, מיד כבתה.

ועיין אוצר השם (ספ"י, פ"א) וז"ל, מלכות תקרא יד, ג"כ כשפועלת מכח חמש ספירות העליונות וכו'. אמנם כשפועלת בעצמה נקראת אצבע, עכ"ל. ועיין ציוני (בשלח, וכי תשא). וכן מאירת עינים (בשלח, וכי תשא).

ובאצבע י"ד פרקים. בחינת דוד גימט' י"ד כנודע. כי "היד" מתפ"שטת באצבעות ונעשה י"ד פרקים. ובדרך רמז, כתיב (שמואל, א, יח, י) ודוד מנגן, בגימט' אצבע, והיינו שמנגן באצבעיו.

נפש

מעשה. וכתיב (תהלים, ח, ד) כי אראה שמיך מעשי אצבעותיך. ועיין כתובות (ה, ע"א) ויבשת ידיו יצרו, ידו כתיב, והכתיב יצרו, א"ר נחמן בר יצחק, יצרו אצבעותיו, כדכתיב כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך.

ובקלקול, יסוד העפר, נעשה א-עצב. ובדרך רמז, כתיב (ויגש, מה, יד) ויפל - על צוארי בנימין אחיו - ויברך, ר"ת אצבע.

רוח

בין אצבע לאצבע יש חלל, רוח. וכן כח תנועה. ואמרו (חולין, ז, ע"ב) אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה. והנה בכל ביאה ראשונה (ע"י יסוד - אצבע) יש רוח דשביק בה בעלה,

ודו"ק. והם פושעי ישראל.

וכתב השל"ה (מסכת פסחים, מצה עשירה) וז"ל, עשן גיהנם בשתי פנים. אחד לרעה, דהיינו לכלות ולעשות עפר (כמ"ש שרשעים גיהנם כלה והם אינם כלים ונעשים "עפר" תחת כפות רגלי הצדיקים, וזהו אלו ששייכים לעקב כנ"ל), ועוד יש גיהנם שהוא לטובה, דהיינו שמזכך החלודה והזוהמא, כמו המכבס כתם מהבגד (עיי"ש ביאורו באופן שונה מהנ"ל), עכ"ל. ואיתא בקהלת יעקב (ערך אברהם) וז"ל, אברהם ר"ת, אעביר בזכותו רוח הטומאה מארץ, כי מדתו מים המעביר כל וכו', וע"כ מי שמהול אברהם אינו מניחו לירד לגיהנם, כי ע"י המילה נתגלו החסדים שהם מים (זוהר, פנחס, רנה, ע"א), ומכבים אש הגיהנם, עכ"ל. ובדקות ע"י מים אלו נעשה ניקוי החטא, ולא ע"י אש ושלג, ועולה משלג למים, והבן היטב. וגיהנם נקרא באר שחת (אברהם - באר-הם), ונעשה באר מים ע"י אברהם. ועיין מהר"ל (דרך חיים, אבות, פ"ו, מ"י).

ועיין אבות, פרק ה', משנה י"ט. ועיין דרך החיים (שם, משנה כב) וז"ל, אברהם הוא תחלת העולם, ולפיכך תלמידי אברהם יורשין ג"ע, והפך זה תלמידי בלעם, הם יורשין גיהנם שהוא אבדון בעולם, עכ"ל. ■ **המשך בע"ה בשבוע הבא**

בלבביפדיה קבלה אפרים

משא"כ בממעכת באצבע כפשוטו. ועיין שמן ששון (עץ חיים, שער טז, פ"ה, אות ח).

ועוד. עיין עץ חיים (שער לט, דרוש יא) וז"ל, שם ב"ן מעלה מ"ן, והמ"ן הם מנצפ"ך, והם כפולים, ה"ח וה"ג, ה' אצבעות ביד ימין וה' אצבעות ביד שמאל, ומ"ן בזו"ן הם רוחין ונפשין דצדיקים, עכ"ל.

נשמה

עיין של"ה (שבועות, תורה אור, קא) וז"ל, והנה כשקטרגו בבריאת אדם אמר לעיל במאמר שהושיט הקב"ה אצבעו קטנה ושרפן. ופרשתי סודו למעלה, כי נשמתו יצאה מבנין אצבע קטנה הכלולה מכל עשר אצבעות, עכ"ל.

חיה

עיין שעת רצון (זוהר, בראשית) וז"ל, באופן שיש לנו שלש מיני חיות, משתלח מתחילת ראש קודקדו של האדם עד סוף אצבע קטן שברגל, עכ"ל.

יחידה

כלי ליחוד השם. ועיין ספר הפליאה (ד"ה וחייה והבן שדג טהור, גבי עופות טהורים) וז"ל, ויש לו אצבע יתירה, המורה ביחוד השם, עכ"ל. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר יחוד שם שמים, פרק ה'). ושורש אצבע יתירה הוא גודל שנבדל משאר האצבעות, כמ"ש זוהר חדש (פז, ע"א). ועיין ספר הקנה (ד"ה סימני עופות טהורות וטמאות).

ובדרך רמז, כתיב (יחזקאל, לו, כד) אחד יהיה לכלם, בגימט' אצבע.

■ **המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה**

אכר

אכר - עובד אדמה. - אכר ראשי תיבות אור, כלי, ריבוי.

ישנם שני מהלכים שורשיים עד למאד בגדר המציאות של כלי, המהלך הראשון בכלי זהו כלי שהוא כלי-קיבול, זהו הכלי המקבל את מה שנכנס לתוכו - זה מה שקיים במציאות הכלי ותו לא מידי. זהו אופן אחד של כלי.

והאופן השני של כלי שנכנס לתוך הכלי מה שנכנס והכלי עצמו יוצר מציאות של ריבוי לדבר שנמצא בתוכו.

המהלך הראשון של כלי זהו המהלך הפשוט יותר וכדוגמה - יש כלי עצים כלי אבנים וכן ע"ז הדרך מכניסים את הדבר לתוך הכלי והכלי משמר את הדבר, - נושאים את הדבר ע"י הכלי.

אדמה - כלי של ריבוי

אבל באופן השני של הכלי - הדוגמה השורשית והבהירה לכך זה אדמה וזהו אכר שהוא עובד אדמה, כאשר שמים דבר באדמה באופן הנכון זה מוגדר זריעה, - לא שמה שנכנס לתוך האדמה נשאר בתוכה ותו לא מידי, אפשר להכניס כמובן גם באופן אחר כגון כספים שאין להם שמירה אלא בקרקע שאז זה עוד פעם בגדר כלי המקבל שבאופן הראשון], אלא עיקרו של הדבר שמכניסים לתוך האדמה יסוד מציאות ההכנסה של דבר לקרקע הוא באופן של זריעה שמכניסים דבר לתוך האדמה והאדמה יוצרת מציאות של ריבוי, זורעים זרע ולאחר מכן קוצרים את מציאות הריבוי שנעשה, והדוגמה המקבילה לכך זהו אשה, שמה שנכנס לתוכה באופן של טיפה יוצא במציאות של ולד, ופעמים אף ריבוי של ולדות עד האופן של "וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד" שהיה במצרים, ששה בכרס אחד.

וא"כ, מציאות הכלי איננה רק מקום של בית קיבול, מקום של שימור, אלא מציאות הכלי בעומקה היא כלי של ריבוי.

וכפי שהוזכר זה ההגדרה של אכר - אור, כלי, ריבוי, האכר הוא עובד אדמה והרי שמתגלה באכר האופן שהוא מכניס קימעה ויוצא הרבה, שזהו פעולת האדמה.

ולפי"ז בהבנה בהירה מאד, המהלך שממנו יצאנו בימי החנוכה ששם נעשה אור וכלי נעשה מציאות של ריבוי שמה שהיה ראוי לדלוק יום אחד דלק שמונה ימים, - זה לא רק אור וכלי שהכלי מקבל את האור, אלא שנעשה ריבוי במציאות של הכלי, - וזהו מה שלא מצאו אלא פך שמן אחד חתום בחותמו של כהן גדול ואותו פך היה טמון בקרקע, - כפשוטו זה היה אופן של הסתרה ושמירה בקרקע שכמו כספים שאין להם שמירה אלא בקרקע כך גם הפך הזה היה טמון בקרקע כמו שתוס' שם מחדדים על המקום.

אבל בעומק יותר מה שהוא היה טמון בקרקע כלומר שהתגלה אצלו תפיסת הקרקע, התגלה אצלו תפיסת האכר, - תפיסת הכלי שאינו רק בית קיבול אלא יוצר מציאות של ריבוי.

"פרו ורבו" - ב' אופנים של ריבוי

ובעומק יותר, יש שני מהלכים, מהלך של חנוכה ומהלך של פורים, - ושרשי הדברים - כל ריבוי בבריאה יש בו שני שרשים עצמיים, הרי המצוה הראשון שנצטוו בה אדם וחוה שמפורש בקרא היא מה שאומר להם הקדוש ברוך הוא "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" ובי'פרו ורבו' מונח שני השורשים.

ראשית הפי-ר' של המילה פרו עצמה היא ראשי תיבות פרו-רבו, כלומר, על אף שזה מחולק בלשון הפסוק לשני חלקים - 'פרו ורבו' אבל בעומק במילה 'פרו' עצמה כבר רמוזים שני החלקים גופא.

מה ההבדל היסודי בין מציאות ה'פרו' למציאות ה'רבו'? - כבר הוזכר ש'פרו' הוא מלשון פירורים, מפוררים את הדבר לחלקיו, שהדבר היה מציאות אחת ופוררנו אותה לחלקיה, - זהו 'פרו'.

לעומת כך ה'רבו' הוא שנעשה מציאות של התרבות כדוגמת כח ההולדה שנקרא מעין בבחינת מעין הנובע, והרי שיש בו נקודה של חידוש.

וא"כ אלו הם שני שורשים עצמיים של מציאות של ריבוי שמ-תגלה בבריאה, אופן אחד של ריבוי הוא מלשון פירור שהדבר מתפורר לחלקיו. ואופן שני של ריבוי בבריאה הוא באופן של מעין - "כמעין המתגבר".

מריבה שיוצרת ריבוי ומריבה שגורמת התכללות

בדקות, - כאשר הדבר מתפורר לחלקיו, הרי כמו שהוזכר בפרו בפ'ר' ג"כ מונח כבר בר"ת ה'רבו', כי הריבוי שנעשה בפירור הוא מחמת שחלקיו מריבים זה עם זה ורבו מלשון מריבה וזהו הרי מה שהגמרא אומרת (בספ"ק דבבא בתרא) שבלידת נקיבה לחד מ"ד רביה באה לעולם, ולחד מ"ד מריבה באה לעולם, - מצד ה'עזר' זהו לשון של ריבוי ומצד ה'כנגדו' נעשה מציאות של ריב, אבל מ"מ, פנימיות הוית הדבר מה שמונח 'פרו ורבו' בעצם ה'פרו' עצמו שגם ב'פרו' יש מציאות של ריבוי - כי בחלקי הדבר נעשה מריבה והמריבה הזו יוצרת את ההתרבות.

ובהיפוך הדבר, זה הדוגמה השורשית שמצאנו בחלומו של יעקב אבינו "וישכב במקום ההוא וילן שם" שקודם לכן נאמר שם "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" כמו שאומר רש"י מדב-רי חז"ל כידוע, שהיו האבנים מריבות על מי יניח צדיק ראשו עד שעשה הקב"ה נס והם נעשו אבן אחת, - שם זה בדיוק מהלך הפוך - שמהמריבה התגלה השורש שהוא מציאות ה'אחד'. - זה מתתא לעילא שהבנים עלו בחזרה לראשו של יעקב [- שהאבנים כאן הם בחינת שורש השבטים בני יעקב] למח האב ששם שורשם והווייתם ושם יש להם שורש של מציאות של אחד, - שם דייקא המריבה גרמה לנקודה של התכללות והם הפכו להיות אבן אחת שזה מה שנאמר שם בסוף הפרשה "אבן".

אבל בהיפך כשמתגלה הדבר מלעילא לתתא בכח ההולדה, שם המהלך הוא בדיוק הפוך, - שם המהלך הוא שהפירורים יוצרים מציאות של ריבוי מכח שהפירורים מריבים זה עם זה ועי"כ נוצר הריבוי, וזה העומק של הדבר מדוע באחים מתגלה מציאות של מריבה, וכמו שאומרת הגמ' (בכתובות דף נ') על הפסוק "וראה בנים לבניך שלום על ישראל" שכשיש 'בנים

רים מלשון 'פרו' - פור ופרו הם אותם אותיות, - זה מה שנאמר "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד", כלומר שההויה של פורים היא לקיחת הויה שזה המציאות של 'ישנו עם אחד' וחילוקו לחלקים לפירורים שה'עם אחד' הופך ל'מפוזר ומפורד', זה המציאות של פורים.

לעומת כך המציאות של חנוכה זה הגילוי של ה'רבו', של הרי-בוי, שממה שהיה ראוי לדלוק יום אחד נעשה הנס שהוא דלק שמונה ימים, ולפי"ז מהו גדר מציאות הנס - כמו שיש מעין של מים שהוא יוצר ריבוי של מים כך כאשר התגלה הנס בפך השמן מתגלה שהשמן הוא כמו מים [בבחינת מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק כדוגמא בעלמא] שהרי שורש כל הז' משקין - י"ד שח"ט ד"ם - הוא מים ולכן כמו שבמעין יש מציאות של ריבוי כמו"כ אותו פך שמן היה לו מדרגה של מעין אלא שזה לא התגלה כמים אלא כשמן כמובן, אבל שורש הריבוי נעשה מדין מעין הנובע שמעין הנובע הוא הולך ומתרבה ממקורו, "מכיפיה מתבריק" - כל' הגמ' שממקורו הוא נובע ומשם יש לו את שורש הברכה שבו, וזה שורש ה'רבו' שמתגלה בנס של פך השמן.

וא"כ שני המהלכים שהוזכרו מהלך דפורים ומהלך דחנוכה, מהלך של פירור הדבר לחלקיו ומהלך של ריבוי שהדבר מת-רבה.

כח הפירור שבעפר וכח המגדל שבעפר

ולפי"ז בעומק אכר שהוא ר"ת אור כלי ריבוי כמו שהוזכר ברא-שית הדברים, האכר שהוא עובד אדמה יש בו את שני החלקים האלה, - כידוע הלשון של אדמה מקביל ללשון של עפר, ועפר נקרא עפר מלשון פירור, לעומת כך הכח המגדל שקיים באדמה שמכחו האדמה מגדלת שמכניסים בה חיטה ונעשה בה מציאות של ריבוי, הריבוי הזה הוא מעין מעין שנעשה בו מציאות של ריבוי כך גם כאן נעשה מציאות של התרבות.

ובדקות יותר, הרי תהליך ההתרבות שנעשה הוא שכאשר זורעים דבר בקרקע הוא מתפורר ולאחר מכן חוזר וצומח, - וזה העומק שהוא נזרע באדמה - בעפר ומהזריעה הזאת נעשה מציאות של ריבוי לאחר מכן, וא"כ שני השלבים האלה מונחים בכל מציאות של זריעה בקרקע, שלב ראשון עצם הקרקע עצמה היא עפר מלשון פירור ולכן כאשר זורעים דבר בקרקע השלב הראשון של הצמיחה היא שהדבר מתפורר - מתפרק לחלקיו, והשלב השני שלו הוא בבחינת ריבוי של מעין שנובע.

כח הפירור שברוח ובעפר

ובהגדרה עוד יותר מחודדת, כידוע יש ארבע יסודות - אש מים רוח ועפר, והארבע הללו מתחלקים לב' זוגות, אש ומים, רוח ועפר, - כל זוג בנוי ומצורף מדבר והיפוכו, - ובקומת הבריאה, השמים הם מאש ומים כמו שדורשת הגמ' בחגיגה, ובארץ מת-גלה עפר ורוח כמו שנאמר בקרא "וייצר את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" וכמו שהאונקלוס מתרגם - 'לרוח ממלא', וא"כ שמים הם אש ומים וארץ היא רוח ועפר - וכמו שחידד הגר"א.

לבניך' אז יש 'שלוש על ישראל' "דלא אתו לאינצוי" על הירו-שה, והדוגמא השורשית והבהירה לכך זהו בשבטי י-ה [- כמו שהוזכר קודם לכן שורש מריבתם באבנים] - יש קומה של האבות בכנסת ישראל שע"ז נאמר 'אין קורין אבות אלא לש-לושה, אברהם יצחק ויעקב' שהם שורש לכל האבות שקיימים בפרטות בכל ישראל, ויש את שורש הקומה של האחים שהם שורש האחים לכל הכנסת ישראל שזה היחס של י"ב שבטי י-ה וכשמתגלה מריבה בין האחים - "וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" שמתגלה מריבה בין האחים ליוסף, כמובן כל בר-דעת מבין שהמריבה הזו היא לא מקרה, אלא זה גילוי שמונח בשורש האחים המריבה, - מצד התיקון זה הופך להיות אח מלשון איחוי - שהיפך 'קרע שאינו מתאחה' יש איחוי שהוא מציאות של חיבור, אבל מעומק נקודת הדבר שחל מריבה בין האחים - מחמת שהאחוה יש בה אופן של מריבה בעצם הויתה שזה השורש למציאות המריבה, וזה השורש שאצל האחים חל המריבה כי הם נולדו ממצות 'פרו ורבו' וכיון שהם נולדו ממצות 'רבו' - בהכרח שיש להם שורש מריבה כמו שהוזכר, שריבה זה לשון של 'רביה באה לעולם' - 'מריבה באה לעולם' בלידת נקיבה שהיא שורש הלידה, זהו שורש הריב ושורש הריבוי שמ-תגלה ב'פרו ורבו'.

יצירת האשה בהפרדתה מהאדם - מציאות של 'פרו'

ובדקות יותר, שרשי הדבר - כמו שהוזכר בלידת נקיבה נאמר 'רביה באה לעולם' מלשון של ריבוי, מאיפה השורש של הנקבה עצמה - ממה שנאמר אצל אדם הראשון "ויפל ה' תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעותיו" והרי שהנקיבה ביצירתה לא התגלה בה מציאות של מעין שמכחו נוצרת הנקבה אלא התגלה פירור מציאות הזכר, כלומר הפרדת הזכר לחלק וחלק, - לעי-קר האדם, ונקודת הבדל של צלע שנפרדה מגופו של האדם, זהו שורש יצירתה של האשה, והרי ששורש ה'רביה באה לעו-לם', הנקיבה שהיא שורש הריבוי של כח ההולדה מתגלה ביחס ליצירתה ממציות הזכר ככח של הפרדה, ככח של פירור, זה שורש הריבוי שבעצם הנקיבה עצמה.

אחרי שכבר יש מציאות של נקיבה מכאן ואילך "וידע אדם את חוה אשתו" - נעשה טיפה שזה כבר טיפה הנמשכת מן המח שהיא בחינת מעין הנובע, - המח זהו "החכמה מאין תמצא" מלשון אין ועין - זה מעין הנובע שנעשה ממנו מציאות של נבי-עה, עכשיו מתחדש כח ההולדה שזה באופן של ריבוי.

וא"כ, עצם מציאות הנקיבה בא באופן של 'פרו' בבחינת פירור של דבר, ולעומת כך במציאות ההולדה שזה ה'רביה באה לעו-לם' מתגלה בכח ההולדה של טיפה שנמצא בזכר מכח מציאות של מעין. - ויתר על כן, כאשר זה נכנס למציאות הנקיבה אז כבר נעשה ההתרבות של הדבר שנכנס טיפה ויוצא ולד, נעשה מציאות של ריבוי מכח ההולדה שהנקיבה מולידה.

פורים - 'פרו' חנוכה - 'רבו'

ולפי"ז מה שהוזכר קודם לכן - יש מהלך של חנוכה ויש מהלך של פורים, וברור ופשוט - פורים מעיד על שמו, הוא נקרא פו-

פשט ורמז הם מהלך אחד ודרוש וסוד הם מהלך לעצמו, - יש חלוקה אחרת [= שמבואר בגר"א] אבל זה החלוקה היותר פשוטה.

ומצד כך, החלק התחתון פשט ורמז הוא כח של הויה שאין בו מציאות של התחדשות כלל, כשיש מציאות של פשט ומציאות של רמז זה בא להגדיר מה קיים כאן.

במדרגת פשט - הדוגמא הבהירה לכך הם דברי ר' חיים ואלוז'ינר הידועים שעיקר החידוש שנקרא חידושי תורה הוא כאשר האדם עומד על הפשט עצמו, זה גופא נקרא נקודת החידוש, אבל בעומק אין כאן חידוש בעצם, - "אי לאו דדלאי לך חספא לא משכחת מרגינתא תותיה", זה ההגדרה של פשט שהוא באופן של עפר כפשוטו מצד מה שקיים, אלא שהיה בו כח של כיסוי שהיה מעלים על הדבר שמכחו הוא נסתר, אבל כאשר מסירים את אותו כיסוי שזהו ה'חספא' שעליו נאמר 'אי לאו דדלאי לך חספא לא משכחת מרגינתא תותיה', הרי שהדבר נגלה ונעשה המציאות שרואים את הדבר כמות שהוא.

כמו כן ברמז הדבר רמוז בתוך מציאות עצמו אלא שצריך עין פנימית לראות את מה שקיים כאן - "יש רומזים לו ונרמז ויש רומזים לו ואינו נרמז" כמו שדורשים חז"ל.

דרש - ריבוי, סוד - אור ה'אחד' שמאיר מכח הפירור
אבל דרש וסוד כל הויתו הוא מציאות שיש בו כח של פירור וריבוי, בדרש הרי נאמר 'אין בית המדרש בלא חידוש', 'דרוש וקבל שכר', ההגדרה של 'דרוש' הוא כמו מעין חדש המתרבה, נעשה מציאות של התחדשות בבחינת 'רבו', נעשה מציאות של ריבוי, - וזהו הכח שמתגלה בחנוכה שנתרבה הפך שמן ומכח כך יש ריבוי של חידושי תורה.

אבל בבחינת הסוד 'נכנס יין יצא סוד' שזה מדרגת פורים, 'ישנו עם אחד מפוזר ומפורד', הסוד כידוע, הוא 'אחד' וכל החידושים שיש בסוד זה לפורר את הדבר לחלקיו ולסדר אותם כסדרם הראוי - זה הגדרה עמוקה של ההבדל בין מדרגת הדרש למדרגת הסוד.

זה ההבחנה בין מדרגת חנוכה למדרגת פורים, חנוכה היא במדרגה של דרש, "דרוש וקבל שכר", "אין בית המדרש בלא חידוש", כלומר - כדברי חז"ל "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה רבינו בסיני" והיינו שיש כאן חידוש רק החידוש היה באיתכסיא, - אבל נעשה מציאות של חידוש בפועל שהחידוש יוצא מהכח לפועל וזהו מציאות חידוש, - זה ההארה שיש בימי החנוכה, - מה שהוא היה ראוי לדלוק יום אחד והוא דלק שמונה ימים זה מדין "אין בית המדרש בלא חידוש" והחידוש שנעשה זה הריבוי של מציאות השמן, זה כח מציאות החידוש שבשמן. אבל בימי הפורים שהוא בבחינת יין וכמו שהוזכר - 'נכנס יין יצא סוד', והסוד הוא באופן של 'אחד', זה כל המהות של הסוד. ככל שהאדם מחובר למדרגת ה'אחד' הוא נמצא בעולם שנקרא סוד, וככל שהוא יוצא מה'אחד' הוא נמצא בעולם למות היותר נמוכים. סוד בעצם וסוד במקרה

הסוד הפנימי ביותר הוא הקדוש ברוך הוא כביכול, - הוא הנ-

ולפי"ז בערכין דידן השתא, מה שבעפר נעשה מציאות של ריבוי - כל עפר שנקרא עפר הוא כולל בתוכו דבר והיפוכו, - כפשוטו - טו זה עפר לחוד אבל בעומק הוא מורכב משתי תיבות עפ-פר העף זהו מלשון "התעף עיניך בו ואיננו", עוף הפורח באויר, וכן ע"ז הדרך כלומר שזהו בבחינת רוח שזהו עוף הפורח באויר, יש גם רוח במציאות העפר גופא, והדוגמא היסודית שבה מתגלה בעפר הפריחה הזו, שכאשר באים לפורר דבר זהו כמו שמצאנו במצות השבתת חמץ "מפרר וזורה לרוח" שזה אופן אחד מאופני השבתת חמץ, - זהו בחינת העף שבעפר.

והיפך כך יש את בחינת הפר שבעפר שזה הפירור שמונח בעצם העפר עצמו - שגוף העפר נבנה ממציאות של פירורים, - גם ברוח בדקות, יש פירור כי הרי יש ארבע רוחות שבשמים אלא שיש כח המאחדם, אבל בעפר שבאדמה מתגלה המציאות של פירור שעל כן הוא נקרא עפר.

וא"כ העפר כולל את הרוח ואת העפר, חציו הראשון - העף זה הרוח בבחינת עוף הפורח - "התעף עיניך בו ואיננו", וחלקו התחתון הפר הוא מציאות הפירור, כלומר שמונח בעפר שני סוגי פירורים, ובדקות, כח הפירור של הרוח שבעפר זה מדין החלל, מדין האויר הנמצא בין החלקים, וכח הפירור של העפר שבעפר זה מצד היש של כל פרט שבחלקי העפר.

אבל מ"מ, זה החלק הראשון של מציאות העפר, והחלק הזה שייך למדרגת הזכר כמו שהוזכר, זוהי ההבחנה שהזכר שורשו בפירור שהוא מפורר את הדבר לחלקיו.

וביצירת אדם הראשון - וודאי שהנקבה היתה כלולה עמו כמו שנאמר 'זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם' אבל בכללות זה נקרא אדם שהוא שם תואר של זכר ויסודו הוא מעפר ורוח כמו שהוזכר.

כח הריבוי שבאש ובמים

ומכנגד יש את המהלך של האש והמים ובעיקרו הוא מתגלה מכח המים שזה האופן של כל מעין מים הנובע שיש בו נקודת חידוש, אבל הדבר מתגלה גם באש שהרי האש בטבעה כש-לוקחים דבר ושורפים אותו בזה מתחדש עוד לבת אש שהאש הולכת וגדלה, זהו מציאות החידוש שנעשה באש, אבל הרוח ביסודה איננה יוצרת מציאות של חידוש כשלעצמו וכן העפר כשלעצמו ג"כ לא יוצר מציאות של ריבוי, אם נשים דבר באדמה מצד האדמה כשלעצמה, לעולם הוא לא יתרבה, ואיך הוא מתרבה - צריך להשקות אותו "ואד יעלה מן הארץ" שזהו המים הנצרכים ליצור את מציאות הריבוי.

וא"כ הרוח והעפר הם יסוד הפירור שבדבר והמים והאש הם יסוד כח ההתחדשות שכח מציאות הריבוי נעשה על ידם כפי שחודד.

ובהקבלה לכך, יש ארבע חלקים בתורה הקדושה כידוע,

פשט-רמז-דרוש-וסוד.

פשט ורמז שבתורה - הדבר כמות שהוא

ובאופן התחלקותם יש שתי צורות חלוקה, בחלוקה הפשוטה

אבל בעומק מצד מציאות הבורא המציאות היא שונה לגמרי, הבורא הוא היה הוה ויהיה, הוא קדמון, הוא הויה אחת, לא שייך כביכול מציאות של חידוש, הוא אחד מוחלט, וכל מה שמתגלה כאן בבריאה זהו רק התפרטות כביכול מחלקי הגילוי שלו יתברך שמו, זה מה שמתגלה כאן בעולם אבל אין מציאות של חידוש. זה ההבדל העצמי בין האור של חנוכה לאור של פורים.

כח ה'פרו' שבתורה וכח ה'רבו' שבתורה

ובלשון אחרת והיינו הך, בכל דבר כשיש שני צדדים יש לו נקודת ממוצע, יש בורא ויש נבראים והממוצע היא תורה, "ביני וביני" כמ", - יש תורה שמתגלה מהצד של הנברא ויש תורה שמתגלה מהצד של הבורא, התורה שמתגלה בימי החנוכה הוא החידוש מהצד של הנברא, אבל התורה שמתגלה מכח פורים היא התורה ששייכת מהצד של הבורא - לכן בחנוכה זה מהלך של 'רבו' שהוא החידוש כמו שהוזכר שזהו "אין בית המדרש בלא חידוש" - זה מהות הנבראים.

משא"כ התורה שמתגלה בימי הפורים היא מצדו יתברך שמו, ומצדו יתברך שמו זה הויה אחת, - זה עומק התורה שמתגלה בפורים, - "לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושת ימים לילה ויום" ואנחנו נהגין לדינא לצום מכח כך ביום תענית אסתר שהוא יום י"ג באדר כי ביום הי"ג נעשה מציאות של אחד [= בגימטריא י"ג] זה עומק כח ההצלה של פורים.

זה שני חלקי התורה שמתגלים יחד כפי שחודד.

ורבותינו הרי אומרים להדיא כידוע שכמו שיש 'פרו ורבו' בעו"לם יש גם 'פרו ורבו' בתורה, ונקטו את זה לגבי מי שאין לו בנים שכשיעסוק בתורה יחדש בה חידושים, והיינו שהוא צריך לקיים בתורה את מצות 'פרו ורבו', - וזה שני האופנים איך לקיים פרו ורבו מכח אור התורה עצמה, שמכח אור התורה עצמה הוא מקיים את שני החלקים האלה כמו שנתבאר, במהלכי החנוכה ובמהלכי הפורים.

ולפי"ז בהבנה בהירה, הזכרנו בשיעור הקדום אופן אחד שזה מהלך של אכף והאופן השני שזה מה שהוזכר השתא הוא מהלך של אכר.

ולפי"ז אכר כמו שהוזכר הוא ראשי תיבות אור כלי ריבוי.

ובמקביל לזה אכף במהלכי הדברים, הוא אור כלי 'פרו'.

פורים-ילוי ה'רצוננו לעשות רצונך' שבפנימיות הכפיה

וכפי שחודד לעיל, כל אכף זה מלשון שהוא מכופף את הדבר, - וזה הרי מה שמתגלה במהלכי הפורים, שהרי כדברי הגמ' הידור עים עד מאד במסכת שבת לגבי מהלכי הפורים, שכשקיבלו בני ישראל את התורה מחד הם אמרו 'נעשה ונשמע' ומאידך 'כפה עליהם הר כגיגית' וע"ז יש מודעא רבא לאורייתא מכח שהדבר התקיים על ידי כפיה שלכן הקבלה היא איננה קבלה גמורה, עד ש'הדר קיבלוה בימי אחשורוש' כמו שמסביר שם רש"י שקיבלו בימי אחשורוש מאהבת הנס.

אבל בעומק יותר שזה מה שמונח בדברי הגמ' ובעומק דברי רש"י

עלם, "אכן אתה א-ל מסתתר" וזהו עולם כידוע מלשון העלם, הוא מעלים על אמיתת המצאו, אמיתת המצאו הוא "הויה" אחד ושמו אחד", זה נקרא סוד.

- הסודות החיצוניים שזה מה שאדם לא שמע באוזן כי הסתירו את הדבר ממנו, - זה לא סוד בעצם כמו שאומרים רבותינו כידוע אלא הוא סוד במקרה.

מהו סוד בעצם? - עולם עליון הוא יותר מאוחד מהעולם התחתון וביחס לתפיסת התחתון שהוא נמצא בהתפרטות א"כ הוא לא משיג את העולם העליון שהויתו היא אחד, - שזה נקרא 'סוד' בערכו.

ומ"מ א"כ, זה עומק ההארה שמתגלה בימי הפורים, בימי הפרו"רים שמאיר האור של ה'פרו' כלומר האור של הדבר כשהוא מתפורר, אלא שכפשוטו מה שמתגלה זה מציאות ההתפוררות אבל מי שאמר "מפוזר ומפורד" זה המן, - "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד", - "הפיל פור הוא הגורל לפני המן", הוא פורר את הדבר.

אבל בפנימיות, אם הוא פורר את הדבר א"כ מתגלה שהשורש של הכל הוא 'אחד', זה העומק הפנימי של נס ההצלה שהיה בפורים, הנס של ההצלה מברר שכל מה שנעשה הריבוי של הכנסת ישראל הוא לא ריבוי כפשוטו מדין חידוש, אלא הריבוי שנמצא בכנסת ישראל יסודו ומהותו הוא מכח מדרגת 'אחד', ומכאן ואילך כל מציאות החידוש שמתגלה הוא אינו אלא פירור של מה שקדם לכך.

זה ההבדל בין מדרגת חנוכה למדרגת פורים, מדרגת חנוכה זהו מדרגת 'כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה בסיני' אבל עדיין יש לו שם 'חידוש' כי למשה זה נאמר בכח ולא בפועל וכידוע בדוגמא של רבי עקיבא ומשה בסוגיא במנחות.

אבל במדרגת פורים מתגלה שכל מה שמחדשים, בעומק הוא לא חידוש אלא הוא רק פירור של ההויה האחת שקיימת, זה עומק נקודת החידוש.

מדרגת הבורא - אחד מוחלט, מדרגת נבראים - תפיסה של חידוש

ובעומק זה ההבדל היסודי בין מדרגת נבראים למדרגת בורא.

מדרגת נבראים יסודו הוא שיש מציאות של נברא ונברא יש חידוש כי הרי כל נברא הויתו היא התחדשות, הוא מחדש, - "המחדש בטובו בכל יום טוב מעשה בראשית" הנבראים הם מחדשים, וא"כ נמצא שכיון שהם נבראו מהויה של חידוש לכן מונח בהם כל הזמן כח של התחדשות - ברור ופשוט לכל בר-דעת - הבורא הוא היה הוה ויהיה, קדמון - אבל הנבראים כל הויתם של הנבראים היא מציאות מחדשת אין הכוונה שפעם הם התחדשו או בעומק יותר שבכל רגע הם מתחדשים שזה הימחדש בטובו' כמו שהרחיב הנפש החיים, אלא בעומק מונח בהם שיעו"מק התפיסה שלהם היא תפיסה של חידוש, זה הויתם וזה תפיסתם, התפיסה הזו היא התפיסה של "אין בית המדרש בלא חידוש" שכל הזמן נעשה מציאות של ריבוי, וכדברי חז"ל שהנחש פיתה את חוה במה שאמר לה "מה הוא בורא עולמות אף אתם בוראי עולמות", כלומר זה התפיסה, התפיסה היא של מציאות של חידוש.

לוקת הראשונים אם זה דאורייתא או דרבנן כידוע], שבת מוסיפה ולכן יש דין של תוספת שבת.

פרו' ו'רבו' במדרגת שבת

והאופן ששבת מוסיפה יש בו שני הגדרות - מצד אחד הוא 'מקור הברכה' מלשון של 'הברכה', וכמו שמים היוצאים מן המעין יש בהם אופן של 'ברכת המים' שנעשה הברכה זהו מציאות של המשכה שנעשה בבחינת מדרגת חנוכה שנתבאר, זה מהלך אחד של שבת.

אבל מצד שני כלשון חז"ל כידוע עד מאד, שבת נקראת "רזא דאחד", ולפיכך מה שמתגלה בשבת הוא שהריבוי של שבת הוא מדין 'פרו', לא מדין ריבוי כפשוטו של 'מקור הברכה', אלא זה 'פרו' כשלעצמו שמתגלה שמפוררים את הדבר כי ביסודו הוא מציאות של 'אחד', וע"ז הרי דורשת הגמ' כידוע על הפסוק 'אשר פרו יתן בעתו' - 'זה עונתן של תלמידי חכמים משבת לשבת' שאז עיקר מצות פרו ורבו, כלומר, שבשבת קודש שמתגלה בה מצות 'פרו ורבו' זהו מכח שההויה של שבת היא כלי של קיבול, היא כלי של ריבוי והיא כלי של 'פרו', אלו הם כל שלושת החלקים האלה שמתגלים במדרגה של שבת קודש.

וכלשון הגמ' בסוגיא בשבת "לכו"ע בשבת ניתנה תורה" והיינו שבה מונח השורש של 'ניתנה תורה' - בה מונח שורש נתינת התורה של ריבוי של חנוכה, - שורש לנתינת התורה של ה"הדר קיבלוה בימי אחשורוש", מכח האור של שבת קודש מאיר כל שלושת החלקים הללו שנתבארו במדרגת הכלי.

אז נעשה השלימות של ההארה - כלי דקיבול, כלי דריבוי וכלי ד'פרו'.

ג' הכלים - שלימות הגילוי דלעת"ל

זה האור של מדרגת שלימות הגילוי דלעתיד לבוא. ובעומק, זה מדרגת משה, משיח בן יוסף, ומשיח בן דוד, שלושת החלקים האלה מקבילים למשה, משיח בן יוסף, ומשיח בן דוד. משה - "משה קיבל תורה מסיני". משיח בן יוסף זה בחינת תוספת שזהו בחינת יוסף. והכלי של משיח בן דוד זהו הכלי של ה'אחד'.

כשלושת החלקים האלה יתגלו בשלימותם גם יחד, - זה האור של ימי החנוכה וימי הפורים שמאירים את ה'לעתיד לבוא', חיבור כל ג' הכלים הללו בבת אחת זה עומק מעמקי מציאות הכלי.

ובדקות זה הכ' ל' וי' שהם האותיות שנמצאות בתוך תיבת הכלי עצמו.

מכח מדרגת משה זה הכ' שבבחינת קיבול.

מכח מדרגת משיח בן דוד - יהודה, יהודה בגימטריא ל'. ומכח משיח בן יוסף זה הי' של הכלי - יוסף.

שלימות שלושת החלקים הללו שמתגלה בשלימות הארת הכלי הוא הכלי דלעתיד לבוא.

בפנימיותו - מתגלה כאן האופן שפנימיות הכפיה היא רצון כידוע עד מאד שזהו ה'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני' שמכח כך יש קיום לעצם הכפיה עצמה, והרי שאור הפורים מגלה את האכף, את האור כלי והכף שזה כפיה, הוא מגלה את פנימיות מציאות ה'כפה עליהם הר כגיגית', הוא מגלה שמהי פנימיות הכפיה? - ה'רצוננו לעשות רצונך'. וה'רצוננו לעשות רצונך' זהו רצון אחד בלבד, "אין לנו אלא לב אחד לאבינו שבשמים", כלשון הגמ' בסוכה כידוע שזהו לולב - לו לב, לב אחד לאבינו שבשמים, מצד החיצוניות יש מציאות של רצונות רבים, אבל מצד נקודת פנימיות נשמתן של ישראל - 'רצוננו לעשות רצונך' והרי ה'רצונך' זה רצון אחד ותו לא וזהו ה'רצוננו', 'לב אחד לאבינו שבשמים' והרי שמצד האור הפנימי שמתגלה באכף - מתגלה התפיסה שהאכף הוא מציאות של 'אחד'.

וזה גם ברור ופשוט לכל בר-דעת, ה'רצוננו' אלו הם ריבוי של רצונות וזה מצד 'כשם שפרצופיהם שונים דעותיהם שונות' וכמו כן 'רצונותיהם שונים', - מה קורה כאשר האחד כופה את רעהו? - הוא מגלה שהרצון של שניהם הוא אחד, זה העומק שהכפיה היא יוצרת מציאות של אחד במעמקים.

בחיצוניות הוא כופה אותו לעשות את מה שהוא רוצה אבל הכפוי הוא עדיין רוצה דבר אחר מזולתו.

אבל בפנימיות מה שהוזכר שמתגלה ב'הדר קיבלוה' שאחר ה'מודעא רבא לאורייתא' של ה'כפה עליהם הר כגיגית' שמגלים את ה'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני', א"כ נמצא שכל פעם שכופים מישהו הרי שמתאחדים נקודת הרצונות לרצון אחד, זה העומק של האכף, עומק של נקודת החיבור, - עומק של נקודת הצירוף יחד.

אלו הם שני מהלכי הכלים האלו שמתגלים.

שני הבחנות הכלים במדרגת שבת קודש

ובשורש - ברור הדבר - כידוע עד מאד ששבת קודש נקראת כלי, וזה הרי כמעט מפורש בקרא "יום השישי ויכולו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלקים ביום השביעי" וגו' שהקב"ה כילה מלאכתו, 'כילה' - 'ויכל' הוא מלשון של כלי, ויכל אותיות וכלי, - יש אופן שזה כלי מלשון של 'כלות' שזה דבר המסתיים, אבל בעומק כידוע שבת היא במדרגה של כלי.

בשבת יש את שני הבחנות האלו של הכלי, מחד שבת היא כלי של השפע הנכנס לתוכה כלשון חז"ל כידוע, "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת אל יאכל בשבת" ומצד כך הגילוי של שבת הוא כלי ו'מי שטרח בערב שבת' משם הוא מביא את השפע למציאות השבת קודש, זה כלי שהוא בבחינת 'בית קיבול'.

אבל בעומק יותר מתגלה בשבת קודש האופן של כלי כלשון חז"ל כידוע 'כי היא מקור הברכה' כלומר שהיא כלי באופן של אם המולידה, של אדמה, שנעשה בשבת אופן של תוספת, - ולכן יש דין של 'תוספת שבת', - זה לא שנאמר דין בעלמא של תוספת שבת, אלא מה שיש דין של תוספת שבת זהו בגלל ששבת בהויתא מוסיפה, לכן יש דין תוספת בכניסתה וביציאתה [- מח-

דרוש חסדים וגבורות

הדרוש הזה הוא הדרוש העיקרי בדרוש הדעת.

סדר ירידת החו"ג של זה הדעת התח' תון' הנה כבר נתבאר לעיל כי דעת זה התחתון דז"א כולל ב' עטרין שהם ב' מלכויות דאו"א וכל א' מהם כולל ה', ועטרא דחסד כולל ה"ח הנקראים מים, ועטרא דגבורה כולל ה"ג הנקראים אש: והתבאר לעיל שמדין גבורה שב' חסד נעשה בחי' מ"ן שהם מים שעולים מתתא לעילא, והוא בחי' ה"ג שנקראים אש דמים. ומדין חסד שבחסד הם מ"ד בסוד המים שיורדים מלעילא לתתא, ומלבד כך יש ה"ג כפשוטו.

ונודע כי מקומם הם בעטרת היסוד אמא כדלקמן בע"ה כי תחילה היו בב' עטרות דאו"א כנ"ל בדרוש העבר: כלו' מר נהי דיש בדעת ה"ח וה"ג שהם בחי' צדדים, אך מאידך הדעת היא קו אמצע ולכן הוא בעטרת יסוד אמא, בחי' יסוד אחד². והיינו שיש בחי' ג' קוים כפשוטו טו שהם ימין שמאל ואמצע, ויש בחי' הדעת שהוא קו אמצע שכולל בתו' כו ימין ושמאל, והם הה"ח והה"ג של הדעת. ולעולם היסוד של עליון הופך להיות דעת דתחתון, וכאן הוא יסוד דאו"א שהופכים להיות דעת דז"א. ובל' שון אחרת והיינו הך, דעת תחתון שורשו ביסוד של עליון³.

ואח"כ נתחלפו ושניהם הושמו בעטרת יסוד אמא כמ"ש בדרוש ה': צ"ב לשון נתחלפו, ולכאורה נראה דקאי אהחלפה של חכמות דבינות עם בינות דחכמות, והיינו שבאבא יש ה"ח ובאמא יש ה"ג, ונעשה החלפה כנ"ל, ושניהם הושמו בע' טרת יסוד אמא, כי עטרת יסוד דאבא מולבשת בעטרת יסוד דאמא⁴.

ונודע כי בהתלבש נה"י דאמא עם מוחין

א נכ"ל שורדב א' שיש תעד ויילע דוסב וה' תויתוא אוהו עירכמה יוב וח"ב ויאלע דז"א, שיו תעד ונתחת דוסב צה' מהש טה"ו יו"ן מהש ב' ירטע תויוכלמ ואד"א.

ב יכ דוסי אבא שבלומ דוסיב אמא.

ג קמועבו ונייה עאד"ג תעדבש שי הב וח"ג, אוה דחא, דצמ ושרוש דוסיב אוהש יחב' 'לכ' 'תוללכ', יחב' תודחא, ודו"ק. וייעו דוע נמקל שיש שרושב תעדה דוסיב וימד השרושל גב"ר קיתעד אוהש ולוכ סינפ דוסיח יאש וב יחב' רוחא. מלוא ד צ"ב יכ הפלחה התייה בלשב רחואמ רתוי.

דז"א תוך גופא דז"א הנה עטרת יסוד אמא הוא מגיע עד סוף שלישי עליון דת"ת שהוא עד החזה דז"א: והיינו כי יסוד אמא הוא קצר ואינו מגיע אלא עד החזה ומשם הוא רק התפשטות ההארה, לעומת כך יסוד אבא הוא ארוך ומגיע עד יסוד דז"א. והיינו שהדעת בה' תגלות לתתא היא בסוד 'והאדם ידע', ששורשו בדוכרא העליון אבא, שמתפ' שט עד יסוד דז"א⁵. ובפרטות יותר עיקר הדעת בתחלה ניכר רק ברישא, מאחורי רישא דז"א, מקום קשר תפילין, בחי' לאה בחי' כח המדמה, ששם מקום צי' רוף הדעת וכח המדמה, ומשם ממשיך ומתפשט עד מקום החזה' ששם מס' תיימת קומת לאה, ועד שם הוא מקום גילוי יסוד דאמא⁶, שורש הדעת, דעת דנוקי דאמא, וזו התפשטות לאה שהיא בחי' נוקי עליונה, ודו"ק. ואח"כ מתפשט יסוד דאבא עד יסוד דז"א⁷.

ופי עטרת זו נבראת סתומה וצרה כדי שכאשר ירצו החו"ג לירד ולהתפשט בגופא דז"א יהיו החסדים יורדין תחלה עם היותן עליונים מהגבורות להתקן תחלה הז"א הנתקן ע"י החסדים ולכן תחלה יורדים החסדים יען הם נחלי מים ובצאתן מרחיבים פי נקב עטרת יסוד אמא בסוד בידקא דמיא כיון דרווח רווח, ופותחין המעבר ואחריהן יורדין הגבורות להתפשט אח"כ גם הם בנוק' בא כי כבר מצאו פתח פתוח לרווחה: ועיין במפרשים שדנו בענין⁸ מה שיורד מהדעת שיש בו חו"ג, האם יורד תחלה חסדים או גבורות, והוא סתירה בדברי הרב כפי שהביאו המפרשים, ועיין מה שפירשו⁹.

והנה הוא תמצית השמועה, דהנה החס' דים קודם הגבורות בסדר ההשתלשלות. והנה הוזכ"ל כמה פעמים בדברינו דברי האר"י ז"ל והגר"א בסדר השבירה, לשיטת האר"י ז"ל המלכים ירדו כסדר ההשתלשלות שהחסד קודם הגבורה, ולשיטת הגר"א יצא מלך הגבורה לפני

ה דוסי אבאד עיגמ דע דוסי דז"א דצמ אוהש דוסי קורא, תוקדבו אוה דצמ שרוש אבא אב"א דוסב 'סוי אוהש ולוכ קורא'. ו שילש ויילע תד"ת. ז מידסחהש סימותס תוציחמב דוסייה, ולהלכ. ח ראובין ומקל. ט איה איגוס תידוסי תרוחש לע המצע המכ סימעפ. י ש"ש, פש"א.

מלך החסד, והטעם הוא מפני שהמלכים הם מלכי אדום שהם שורש הגבורות, ושם הגבורה קודם החסד¹⁰.

והיינו שמצד מדרגת הגדלות החסד יורד תחלה, כי החסד הוא נקרא ג'דולי, מיד' תו של אברהם¹¹. אמנם מצד מידת הגבורה עצמה, בעולם ששולט הגבורה, כמו שהיה בשבירה, הגבורה יורדת תחלה, ואח"כ החסד¹².

נמצא שבמוחין דקטנות, שהכלים¹³ הם שמות אלה"ים, בכללות, הגבורות יור' דים תחלה ואח"כ החסדים, לעומת כך במוחין דגדלות שהכלים הם הויו"ת כהמוחין, יורדים תחלה החסדים, ולכן

יא ונייהו יפלש ראה"י סנמא דצמ מהש יכלמ סודא היה ירצ תאצל קלמ הרובגה ונשאר, מלוא תעדל ראה"י לעופב אצי יפכ רדס תולשלתשהה. תמועל רכ תדירב מידסחה תורובגה שי סימעפ תורובגה וימדוק, סינאו מידרוי יפכ רדס תולשלתשהה. יפלו הז תתגולפ ראה"י ז"ל רגהו"א ונייה סאה סג לעופב יכלמב סודא התייה תולגתה לש רדס קופה רדסמ תולשלתשהה או אל.

ושלבו תרחא ונייהו רה, וידמ תולשלתשה ירה וניא יכלהמב סיוקה שיש ימי לאמשו, אלא ודרי נפואב לש הז תחת הז, סחיבו הזה אל קייש המידק, או"כ לכ סחיה לש המ סזוק המל אוה ליחתמשב קר יכלהמ סיוקה, זאש קייש המידק. ונייהו וודינהש אוה סאה הריבשה התייה יכלהמב סיוקה או רדסב תולשלתשהה, תעדלש ראה"י ז"ל סיכלמה ואצי רדסב תולשלתשהה הז תחת הז, תעדלו רגה"א סנמא סה ואצי הז תחת הז, קא ואצי יכלהמב סיוקה זאש קייש סהב המידק לש הרובגה דסחל יפכ משרוש לש יכלמ סודא-ושע-הרובג, שרושהו יכלהמל סיוקה סיכלמב עא"ג ויהש הז תחת הז, ונייה יכ קלמ תעדה חרכב שיש וב מידסח תורובגו יחב' ימי לאמשו, ודו"ק.

וייעו דוע פשב"א ודש הריתסב ירבדב ברה סה וחה"ג תעדבש סה נפואב לש הז תחת הז או נפואב לש הז דצל הז, או"כ אוה קמוע תדוקן וודינה יוב תעד ראה"י ז"ל תטישל רגה"א, תעדלש ראה"י ז"ל אמני מידסחהש תורובגה סה נפואב לש הז תחת הז נכלו מידרוי רדסב תולשלתשהה, תטישלו רגה"א סה נפואב לש ימי לאמשו נכלו סה ודרי אלש רדסב תולשלתשהה קלמו הרובגה סדק קלמל דסחה יפכ שרוש יכלמ סודא, ודו"ק.

יב 'סדאה לודגה סיקנעב'. יג וייעו הראה ליעל ראבתהש תתגולפ ראה"י ז"ל רגהו"א. יד יכ יחומה סה דימת ויוה"ת.

דיס בזה אחר זה. והנה נתבאר כי הח' סדים הם ה' לכן בצאתן מתפשטים בה' מקומות שהם ראשון בחסד דז"א הב' בגבורה הג' בת"ת הד' בנצח הה' בהוד: הוא צורת ההתפשטות של הה' חסדים בה' הספירות אלו, ויתבאר לקמן שהת' פשטות הה' גבורות הוא באופן הפוך.

והנה נודע כי מחזה ולמטה דתבונה הגי"י היא אשר מתלבשת בז"א ובסיוס הת"ת שלה שם יחד מחוברים ראשי נה"י שלה שהוא בסיוס הגוף שלה במי קום המתנייס ומשם ולמטה מתפרדין ומתפצלין: למעלה הוא שורש האחדות, וההתפצלות מתחילה ממקום הדעת דז"א, ובדקות ראשי הנה"י המחוברים יחד הם שורש הדעת דחיבור, ומשם ולמטה הם מתפרדין ומתפצלין, והוא שורש תחילת הפירוד המתגלה בדעת.

ובהתלבשותם תוך ז"א נמצא כי ראשי נה"י שלה מחוברים עד שיעור סיוס הגרון דז"א: והיינו שעד הגרון דז"א הם מחוברים, והיינו שעד סיוס מדרגת הרי שא דז"א מתגלה מדרגת החיבור², מד רגת לאה שנמצאת באחורי רישא דז"א. כי הגרון הוא סיוס הרישא, ובדקות הג' רון הוא הממוצע. דוג' לדבר הוא בינה דא"א שירדה לגרון, והיינו כי הבינה דא"א נמצאת בממוצע בין הראש לגוף, כי בינה מהותה 'בין לבין', ודו"ק.

ומשם ולמטה התפצלות והתחלקות נה"י דתבונה תוך הז"א: והיינו בת' חילת גופא דז"א מקום הכתפים בחי צדדים, ובדקות בידיים הוא 'התפצ' לות', וברגליים הוא 'התחלקות'. והיינו שבמקום גופא דז"א, מתגלה שהדעת יש בה חסדים וגבורות, שהם בחי ב' צדדים, לעומת מה שלמעלה היו כלר לים יחד בסוד מוח אחד כנ"ל בדרוש א'. ואז הנצח דאמא מתפשט תוך זרוע ימין דז"א והוד תוך זרוע שמאל דז"א ועטרת היסוד בקו אמצעי ת"ת דז"א: ההתפשטות היא בימין שמאל ואמצע, אך עיקר הדעת המתגלה היא במקום האמצע, היא עטרת היסוד דאמא בת"ת דז"א, אולם מתחיל משם שורש מקום

באותו זמן ובאותו מקום, בחי' בבת אחת. ורק מחמת שאין לנו השגה ותפי' סה בבחי' בבת אחת הגמור לכן זה נראה לנו כמתחלף כהרף עין במהירות הבזק, ודו"ק. ואמנם גם בחי' ז"ת דעתיק שמ' תגלה בו בחי' של זה אחר זה, היינו מצד השגתנו דייקא, אך מצד עתיק עצמו גם הז"ת שבו הוא בחי' בבת אחת. והיינו משום שבערכנו כל תפיסתנו היא תפי' סת של בזה אחר זה, והם דברי הרמח"ל הנ"ל. אמנם גם תפיסה של בזה אחר זה, יש בה שורש בבחי' של בבת אחת, וכדברי הגמ' כל שאינו בזה אחר זה אינו בבת אחת, והיינו שאם אין לו את הגילוי של בזה אחר זה אין לו גי"כ את השור' רש של בבת אחת, כלומר מה שמתראה בזה אחר זה לתנא, שורשו הוא ב'בבת אחת', ולכן גם בחי' ו"ק דעתיק שנראה לנו בזה אחר זה, מצד עתיק עצמו הוא בחי' בבת אחת ורק לנו הוא מתראה כזה אחר זה, ודו"ק.

לפי זה יש הבדל עצום בין הדעת שמא' חורי רישא דז"א לבין הדעת שמתפשטת לתנא בגופא דז"א. כי הדעת שמתגלה ברישא דז"א יסודו הוא בגי"ר דעתיק שהוא בחי' כולו פנים ואין בו אחוריים, וביחס הזה מתגלה בז"א שהדעת שבא' חורי רישא דיליה אינו בחי' אחוריים כפשוטו, אלא הוא 'דעתי' שהיא משורש גי"ר דעתיק שמתגלה ברישא דז"א^ה, אולם מהצד התחתון של ז"א הוא מת' ראה כ'מדמה' שנראה כפנים, ש'דומה לפנים' משורש עתיק שהב' צדדים שבו הם בחי' פנים. ואמנם מצידנו יש הבחנה בין צדדי הפנים של עתיק, והיינו שצד האחור דעתיק הוא שורש לכה המדמה, שהוא בחי' האחור שמדמה עצמו לפנים, ודו"ק. וביחס הזה מתגלה בסוד הדעת שברישא דז"א, שורש בסוד הדעת המ' תהפכת, ויתר על כן בסוד כללות ההפ' כים בסוד הרדל"א, וביחס הזה דעת דז"א היא בחי' דעת המחברת שמחברת בין הצדדים שנראים היפך. זהו שורש הדק של "כללות ההפכים", שז"א יונק משם. ולמעלה מכך זהו אחד בעצם, וזהו למעלה ממדרגת ז"א.

ולמטה מכך הוא דעת דהכרעה ודהבד' לה, והחלק הזה הוא המתבאר כאן בד' ברי הרב, שהוא עומק הענין שהחסדים יורדים לפני הגבורות, ביחס שהם יור'

בסוגין שהיא מוחין דגדלות, החס' דים יורדים תחלה. ומש"כ "עם היותן עליונים מהגבורות", כלומר כיון שהח' סדים הם עליונים והגבורות תחתונים, א"כ היה צריך שירדו קודם הגבורות, אלא שמחמת שיסוד אמא צר יורדים החסדים להרחיב פי הנקב, כדי שאח"כ יוכלו הגבורות לירד ולהתפשט בנוק'.

וכאמור שעד החזה דז"א אינו גילוי הדעת דז"א, כי כל זמן שהוא מולבש ביסוד דאמא, היא הארה דיסוד דאמא, ולא הארת דעת דז"א, ורק משם ולמ' טה מתגלה דעת דז"א, ע"י מה שירדים קודם החסדים ואח"כ הגבורות.

נחדד, הדעת יש לו ב' שורשים, ברדל"א, ובז"ת דעתיק. כלומר סוד הדעת ברדל"א הוא בחי' 'לא ידעי', בחי' שה' דעת נעלמת ולא מתגלה בגילוי, כלומר שברדל"א יש דעת רק שהיא בנעלמות, וכדלהלן. אולם בכתר של עתיק, אין דעת כלל, משא"כ בגי"ר יש שורש נעלם לדעת, ולכך נקרא 'לא אתידעי', ואם אין שורש לדעת לא שייך להגדיר 'לא אתידעי'. לעומתה יש דעת גלויה שהיא בסוד ז"ת דעתיק, שהיא בחי' דעת בגי' לוי, בחי' נשמת ו"ק דעתיק. וזו הדעת שאנו משיגים. הוזכ"ל ששורש התנועה מתתא לעילא הוא בדעת, והיינו שאמנם יש בחי' אור ישר ואור חוזר^ו, אך בפר' טות האור חוזר הוא בחי' הדעת^ט המ' תהפכת שיוצרת את כל השנוים ואת כל ההכפים.

והיינו שיש שורש של הדעת דז"א ברדל"א שבעתיק, ויש שורש לגילוי הדעת בו"ק דעתיק. והיינו שהשינוי שנעשה בין הרדל"א לו"ק דעתיק, הוא מהות עתיק, שהיא העתקה מעולם לעו' לס, העתקה משלב לשלב, ממצב למצב, וממקום למקום.

והיינו שהדעת שמתגלה בז"ת דעתיק היינו שמתגלה 'שלבים', והוא מה שמ' בואר כאן שהחסדים יורדים תחלה ואח"כ הגבורות, והיינו משורש ו"ק דעתיק, בחי' זה אחר זה, בחי' העתקה. לעומת כך בגי"ר דעתיק, שם אין דעת גלויה, וכדברי הרמח"ל^ל שהמראה מת' חלף בכהרף עין ואי אפשר לעמוד עליו מהו, ואמנם אינם בסוד העתקה שהיא החלפה, אלא הוא בחי' שהכל קיים

יט יפכ ראתהש ליעל אוהש קלחה טשפתמה זב"א יכ שי הניב גו' תונובת, אצמנ הנובתש גה' איה תישברה.

כ נכו"ל שרושש תעדה אשירב דז"א אוה גב"ר קיתעד אוהש יחב' תודחא החומג, סלוא הזשכ הארתמ אתתל אשירב דז"א אוה הלגתמ ופואב לש תעד רוביחד.

יה ונייהו מגי יכ שרושש תעדה אוה דוסיב דוסייהש ויא ול סירוחא אלא קר סינפ, הזו יחבה' לש רשק לש וילפת שיש ול רוביח סינפל, ודו"ק.

טו ראתהו סהש לכ א' רוא נפב"ע. טז שדחתמש הב רוביח לש רופיה העונתה. יז חלקב.

החלוקה בנצח והוד דז"א^{כז}.

ואז משם ולמטה כל א' מהם יש לו מחי צה בפ"ע: והיינו בחי מקום ההבדלה.

נמצא כי מקום ג' פיצולין אלו הם תחת הגרון בשליש העליון ת"ת דז"א: הוא מקום ההתפצלות של הכתפים, והת"ת שהוא באמצע הוא מכריע כצד אחד.

נחדד, במקום החב"ד הוא בחי אחדות, ובחג"ת הוא בחי ההתפצלות מקום הכתפים, מקום שלישי עליון של הת"ת, לעומת כך ב' שלישים תחתונים, ובדקות שלישי אמצעי הוא מקום הלב נקודת המרכז, וביתר דקות הוא מקום טבורא דליבא כנודע, ואין בו בחי התפצלות, וכפי שמתבאר להלן שמשם זה יורד ל"י סוד, וטעם הדבר הוא כי היסוד נקרא 'כל' כי הוא כולל את הכל, סוד הכללות. והוא המבנה של הדעת שהוא 'כלל ופרט וכללי'. ויתבאר להלן את התנועה ההפ"י כה שיש בדעת בסוד אור חוזר.

והנה כאשר ב' חסדים הראשונים ר"י צין להתפשט בחו"ג דז"א אין יכולין לצאת כי הם מוגבלים ומוקפים תוך מחיצת עטרת יסוד דאמא ואיך יצאו להכנס אל הצדדים שהם הזרועות והרי פי היסוד הוא למטה מן הזרועות במ"קום החזה דרך מטה ולא מן הצדדים: יש כאן עומק עצום שמונח כאן בדברי הרב, שמדין הגוף עצמו יש זרוע ימין וז' רוע שמאל, בחי התפצלות, והוא מכח שלישי עליון דת"ת. אולם מדין הארת הדעת אין התפצלות בעצם הדעת אלא רק בהארתה לבד, והוא נמי מחמת שלישי עליון דת"ת עצמו שבו היסוד דאמא שהוא סתום. כלומר יש כאן דבר והיפוכו, ששלישי עליון דת"ת הוא סיבת ההתפצלות, ומאידך הוא נמי הסיבה שאין התפצלות. והיינו שמה שנראה בו"ק עצמו שהוא גופא בחי התפצלות, מצד הארת הדעת אינו התפצלות.

האמנם ענינו כך כי ב"ח שרשם נשאר שם תוך שלישי עליון דת"ת תוך מחיצות יסוד אמא והארתן לבד בוקעת ועוברת דרך צידי המחיצות דיסוד אמא ונכנס אל הזרועות אך שרשן נשאר ביסוד. ונקוט האי כללא בידך ואל תשכח: עין בש"ש וז"ל, 'יועוד קשה דהחמשה חסדים וחמ' שה גבורות שנמתקו בק"ש בפרשת והיה (והיינו מדמש"כ לפני כן משה"כ שצריך לכוין למתק את הה"ג ע"י החמשה חס' דים בהיותם בדעת דז"א) הם הם עצמם החו"ג היורדים בקונה הכל ליסוד דז"א

וא"כ מכיון שנמתקו פ"א מה צורך עוד למתקם בעמידה במלת קונה הכל וכו' וי"ל והוא שהנה נודע מ"ש רבינו בשכ"ג פ"ו איך יש בחסדים שרשים וענפים והארת הענפים יע"ש, ובשה"כ שם כתב רבינו שמה שממתקים החו"ג בפ' והיה הם הארת החסדים יע"ש, קחנו משם. וא"כ נמצא השתא שבק"ש הוא מתוק החו"ג בבחי הארת הענפים, ובקונה הכל הוא הענפים עצמם היורדים ב"י סוד. אבל שורש החו"ג נשארים לעולם בדעת ואינם יורדים ליסוד כמ"ש רבינו לקמן". מתבאר בדבריו שהשורש הגמור של החסדים נשאר למעלה בדעת דז"א, במקום יסוד דאמא, בסוד יסוד-כל, והארת הענפים הוא התפשטות ההארה לצדדים, והענפים עצמם יורדים למטה במקום היסוד דז"א.

עומק הדבר הוא, שהדעת מצד עצמו הוא בא לגלות את סוד החיבור, כי זהו שורשו למעלה^{כז}, אמנם ממנה מתפשט טים החסדים והגבורות, אך ההתפשטות היא לא בשורשים ולא בענפים, אלא בהארתם^{כז} לבד. והיינו שבשורש הם ה"ח, וכאשר מגיעים למקום זרו' עות הידים וצריך להתפשט, אין שם התפצלות של החסדים עצמם, מחמת מחיצות יסוד אמא שמגיע עד חזה דז"א שהוא מקום ההתפצלות הזרועות, ומ' תגלה שהארתם בלבד מתפשטת לצ' דדים, והיינו שההארה מתלבשת בו"ק, ומאירה למקום ההתפשטות, והיינו שעצמות ב' החסדים של זרועות הידים ימין ושמאל נשארים במקומם ואינה מתפשטת. ובזה מתגלה בחי הארת הדעת במקום החיבור שהוא בלתי מתפ' שט מצד עצמותו, אלא רק מצד הארתו.

גם שלישי החסד הג' המתפשט בת"ת דז"א גם הוא נשאר תוך יסוד אמא המ' סתיים עד החזה ושאר ב"ש חסד המ' תפשטים בב"ש תחתונים דת"ת, וגם ב' החסדים התחתונים המתפשטין בנ"ה, הם עצמן יורדין ומתגלין ומתפשטים למטה כ"א במקומו, ושמו' כלל זה: והיינו שבי החסדים הראשונים של זרו' עות הידים נשארו שורשן בתוך מחיצות יסוד דאמא שבחזה דז"א בשלישי עליון דת"ת, ורק הארתן התפשטה לזרועות. ועתה מבאר הרב שהחסד הג' שצריך להתפשט בת"ת עצמו, כנודע הוא נחלק לג' שלישים, השלישי העליון שלו נשאר סתום ביסוד אמא בחזה דז"א עם הב' כב

תעד תרבחמה תקנויש תעדמ תכפהמה.

כג וְלֵהָלוּ רַאוּבִי יָרִיא הַלְגַּתְּמ רַוֵּב רַחוּם.

כא דעו ראו'י וְלֵהָלוּ תוטרפב.

חסדים הראשונים, וביחס הזה שלישי עליון דת"ת מגלה מקום האחדות יחד עם הב' חסדים הראשונים. לעומת כך הב"ש תחתונים דחסד הג' הם עצמם מתפשטים, כמו שמתפשטין הב' חסדים תחתונים בנו"ה. והיינו שמקום התפשטות עצמות החסדים מתגלה רק משליש שני דת"ת דז"א ולמטה ובנ"ה, שהם למטה מיסוד אמא שמוגיע רק שלישי עליון דת"ת דז"א.

נחדד הרי כנודע הת"ת מתחלק לג' חלקים שלישי עליון הוא מקום ההתפצלות הכתפים, שלישי אמצעי הוא מקום הארת דות לב, ושליש תחתון מקום הטבור ששם תחלת היסוד שהוא מקום ההתפצלות חלקות לנו"ה. אולם כאן בסוגין שהוא מדרגת הדעת, מתגלה ששלישי עליון הוא מקום האחדות ושליש שני הוא מקום תחלת ההתפשטות, אלא שההתפשטות של שלישי שני דחסד הוא במקום הת"ת דייקא ועדיין מתגלה בו בחי האחדות, וביחס הזה רק מהשליש הג' של החסד הג' מתגלה ההתפשטות לתתא ביסוד ומשם לנו"ה בסוד התחלקות לצדדים בבחי הבדלה הגמורה.

נסכם מה שהתבאר עד השתא במבנה השורשי של קומת הדעת^{כז}, שורש הדעת דג"ר דז"א הוא ברדל"א בחי אחר הוא פנים, שבז"א זה מתגלה באחוריו בסוד לאה בסוד כח המדמה. התפשטות הדעת בסוד הה' חסדים, שם הוא תחלת התפשטות לצדדים, אולם בזרועות הוא התפשטות הארה לבד, והיינו הב' חס' דים הראשונים, והשלישי ראשון דחסד שלישי נשאר ג"כ סתום במחיצת יסוד אמא, ושליש שני מתפשט בנקודת האמ' צע שבת"ת, ושליש שלישי דחסד שלישי מתפשט במקום הטבור ששם מתחל מקום היסוד דז"א. והחסדים הד' והה' הם מקום ההתחלקות לצדדים בפועל לנו"ה^{כז}, ויתר על כן מתפשטים אח"כ ביסוד שחוזר וכוללם יחד.

לקבל את הסיכומים הקודמים, אנא בקש לכתובת bilvavi231@gmail.com

כד דבלמ המ ראבתיש נמקל דוסב רוא רוח.

כה תנחבהבו דוסיה דצמ המ אוהש רביא רצק ליחתמו סוקממ רובטה, שי ב' תונחבה סחיב הזה חצנל דוהו, וא שהש ירת יוכרי וטושפכ, סניאו סיליחתמ סוקממ רובטה 'ירשבמו הזחא ולא"ה, וא ויכש שהש הנ"י שי סהל הקיני סוקממ רובטה דוסב תודחא תמחמ דוסיה ליחתמש סוקממ רובטה.

מילון ערכים בקבלה • היכלות – מנינם סדרם ושורשם

כתב בשער הכוונות (דרושי תפלת השחר, דרוש א. ושער הפסוקים, מלכים א) וז"ל, ענין ז' היכלות עולם הבריאה, כנוזכר בזהר בפרשת פקודי. והתחלתם ממטה למעלה, לבנת הספיר - יסוד. עצם השמים - הוד. נוגה - נצח. זכות - גבורה. אהבה - חסד. רצון - ת"ת. היכל השביעי העליון מכלם, הוא הנקרא היכל קדש הקודשים, כולל כל ג' ראשונות, כח"ב. ונודע מ"ש בהיכלות שבפרשת בראשית, בהיכל הרצון, כי שם יש ששה היכלות אחרים כלולים בו. והטעם הוא, כי הת"ת כולל כל הו"ק, כי הוא בחינת אות ו' של הו"ה, ונמצא היות ששה היכלות בהיכל העליון, והוא בחינת הים העומד על י"ב בקר עליהם מלמעלה, עכ"ל.

וכתב בפע"ח (שער ק"ש, פ"א) וז"ל, ואע"פ שכתוב היכל אהבה (חסד) קודם, ואחריו היכל רצון (ת"ת), עכ"ז הוא ידוע שהרצון קודם, וידוע כי חסד ז' מלמטה למעלה, עכ"ל. וכתב שם עוד וז"ל, היכל כנסת ישראל, נקרא מלכות, אבל לא רצה רשב"י לזכור אותו, ואחריו לבנת הספיר, עכ"ל. ולפ"ז יש ח' היכלות, ודו"ק.

אולם מצינו שיטה אחרת בענין היכלות וסדרם, ומובאים בזהר הרקיע (פקודי) וז"ל, ענין ההיכלות הנזכר כאן, ראיתי למהר"י סרוג ז"ל בשם האריז"ל, שהם ז"ת, לבד, היכל ק"ק - חסד. היכל רצון - גבורה, היכל אהבה - ת"ת, היכל זכות - הוד, היכל נוגה - נצח, היכל עצם השמים - יסוד. היכל לבנת הספיר - מלכות, עיי"ש שזהו סותר למקומות אחרים, עיי"ש.

ועיין בהרחבה בפרדס רימונים (שער כד, שער ההיכלות) שביאר שם באורך כל היכל והיכל, סדרו ומה יש בו. ואלו הם היכלות שבעולם הבריאה (ובדקות יש כן בכל עולם ועולם).

ומלבד כך יש היכלין עליונים בסוד רדל"א, וכמ"ש בזה"ק (ח"א, סה, ע"א) אמר רבי שמעון, ארימת ידאי בצלותין לעילא,

וכתב בפע"ח (שער ק"ש, פ"א) וז"ל, ואע"פ שכתוב היכל אהבה (חסד) קודם, ואחריו היכל רצון (ת"ת), עכ"ז הוא ידוע שהרצון קודם, וידוע כי חסד ז' מלמטה למעלה, עכ"ל. וכתב שם עוד וז"ל, היכל כנסת ישראל, נקרא מלכות, אבל לא רצה רשב"י לזכור אותו, ואחריו לבנת הספיר, עכ"ל. ולפ"ז יש ח' היכלות, ודו"ק.

אולם מצינו שיטה אחרת בענין היכלות וסדרם, ומובאים בזהר הרקיע (פקודי) וז"ל, ענין ההיכלות הנזכר כאן, ראיתי למהר"י סרוג ז"ל בשם האריז"ל, שהם ז"ת, לבד, היכל ק"ק - חסד. היכל רצון - גבורה, היכל אהבה - ת"ת, היכל זכות - הוד, היכל נוגה - נצח, היכל עצם השמים - יסוד. היכל לבנת הספיר - מלכות, עיי"ש שזהו סותר למקומות אחרים, עיי"ש.

ועיין בהרחבה בפרדס רימונים (שער כד, שער ההיכלות) שביאר שם באורך כל היכל והיכל, סדרו ומה יש בו. ואלו הם היכלות שבעולם הבריאה (ובדקות יש כן בכל עולם ועולם).

וסתם היכל הוא בחינת מלכות. עיין תיקונים, תיקון י"ח. ולכן כל הבריאה שנבראה היא בחינת מלכות של א"ס, ובחינת היכל לא"ס. ובפרטות יש נרנח"י בנבראים, והן: שורש - נשמה - גוף - לבוש - היכל, כנודע.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון.

כדי לקבל את המילון מההתחלה, אנא בקש לכתובת bilvavi231@gmail.com

בלבביפדיה מחשבה

יום ד' 20:30

רח' קדמן 4

חולון

לפרטים 050.418.0306

בלבביפדיה עבודת ה'

יום ג' 20:30 בדיוק

רח' הרב בלוי 33

ירושלים

לפרטים 052.765.1571

ישראל 073.295.1245 ■ 2>4>12 USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון bilvavi231@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים · הפצת ספרי קודש רח' דוד 2, ירושלים 02.502.2567

02.623.0294 · ספרי אברמוביץ רח' קוטלר, 5 בני ברק 03.579.3829

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 books2270@gmail.com

שְׁנֵי הַיָּמִים לַנִּגְדֵי תְּמוּדָה

שולחן ערוך

אורח חיים

חלק ראשון

הנהגת בית הכסא

סימן ג' (סז')

בירור הלכה

הלכה פסוקה

פירוש על דרך הסוד

ממחבר סדרת הספרים

בלבבי משכן אבנה

על הלב, והלב מוליד רוח חיים מתנועע ומניע כח התאווה ומקצץ בתנועתיו כל רוחות הגוף וכל כוחותיו, ומתחצרים אליהם הליחות הארצעה עם רוחותיהם וכוחותיהם ונעשים כמו כסף חי (ביסוד, כנודע) נתך צאש כמזורף, ורצים הליחות צחוט בקיצוץ אחד ומגיעים עד הציצים שהם כלי התולדות, והרוח הוא דוחה כל הליחות עד לאתם מכל הגוף צנינור האמה וכו', זה הציור כולו וכו' הוא יצירת הולד, ר"ל בקיצוץ רוחות וכוחות וליחות שהיו מפוזרים, עיי"ש. ועיין עוד דצריז צספר אמרי שפר (ח"ג). וזהו דלא כשהשיטה שהזרע מוצא מן המח לחוט השדרה אל הגידים והציצים אלא הוא קרוצ לשיטת אצוקרט, המוצא צצילי אמונה (נחיצ ד, שציל ג).

וכיון שכל כח ההולדה והזרע גנוז צצילים והוא נכרך צניעות, לכך כתב השל"ה (שער האומיות, אות ש - שתיקה, כג) וז"ל, לא ולמד ממדותיו של הקצ"ה, שעיקם ח' אותיות, שכתב אשר איננה טהורה, ולא כתב הטמאה (פסחים, ג, ע"א), ואע"פ שאין זה מגונה ממש, וכמה פעמים נאמר טמאה בתורה, אפ"ה הראה הקצ"ה צכצודו מדת ענוה לצשר ודס, שילמוד דרך ארך, ויוסיף לקח לעיין צכל מלה ומלה. ומשום הכי קצלתי מן הראשונים שהיו מזהרים שלא לומר צתלמוד ציצים אלא ציעין, כל כל כהאי גוונא, עכ"ל המהרש"ל, והציאו השל"ה שס.

כאשר נוגע צצילים יכול לעורר כח התאווה כנ"ל, ויתר על כן מעורר את שורש הזרע צמת. וכמ"ש הגר"א (ספ"י, פ"ה, מ"ז) וז"ל, וציצים צכליות, שמשס נמשך הזרע, ולכך נמשך ע"י ההרהור, כי שס ההרהור, כנ"ל, עכ"ל. והיינו צחינת כליות יועלות. וכמ"ש הגר"א (שס) וז"ל, הרהור צכוליא, כמ"ש כליות יועלות, שנאמר אף לילות יסרוני כליותי, שהוא זמן ההרהור, עכ"ל. וכמ"ש צכמוני (שס, פ"ה) וז"ל, מן הלב וצ' הכליות, יצא ההרהור והמחשצה, עכ"ל. ומשס כח הרהורי עצירה של תאווה, מן הציצים שנמשך צהס כח התאווה ויש צהס כח ההרהור. ולכך כאשר נוגע צצילים, מעורר לא רק את הרהור המחשצה צצמח וצלב, אלא מעורר את כח ההרהור הגנוז צצילים ענמס, ודו"ק. וכתב הרמח"ל צאדיר צמרוס (ד"ה למגור מלין דקשוט) וז"ל, כל מה שיוצא מכל האיברים, נמשך למעלה אל המוחין ענמס ונכללים צס, ואז נמשכים מן המח ממש אל היסוד. וזהו סוד "וכנגדו צצילים ניכר" שארזו"ל (חולין, מה, ע"א), והוא כי כמו שיש ג' מוחין צראש, כן יש יסוד ותרי צעין. ומה צצראש עדין נעלס צסוד המוחין, נתגלה צגילוי ציסוד, עכ"ל. ועיין עוד דצריז צפרושו לצספר יצירה (ד"ה והנה צ' מייס).

וצפרטות לורת כח המשכת הזרע, נתצאר צפרוטרוט צספר חיי עולם הצא, וז"ל, והענה מתחיל מן המוח, והמוח שצה צאה מציור המוח צדמיון מחצל ומצדיל

ט"ז ללא התר לנשוי לאחז באמה אלא להשתין, אבל להתחבך לא.

בירור הלכה - סעיף טז:

והנה מעטרה ולמעלה לצד גופו, על זה בודאי קאי השו"ע שאסר, אולם לא נתבאר להדיא בדבריו מה הדין בעטרה ולמטה. וכתב בשו"ע הרב (על אתר, סעיף כד) וז"ל, להתחכך או לבדוק את עצמו אם ראה קרי, אסור אפילו לנשוי ואשתו עמו, ואפילו מעטרה ולמטה "יש להחמיר", עכ"ל. ועיין ביאור הלכה (ד"ה לא הותר) בשם ארצות החיים. וחיי עולם, הובא בכף החיים. ונחודד את החידוש ב"ויש להחמיר".

והנה בדין ובטעם הדבר כתב הפרישה (ס"ק יד) וז"ל, ונראה לפי שמביא חימום וקישוי גדול, ובקל יבוא לידי הוצא ש"ז, עכ"ל.

ומצינו כמה אופנים היכן מחכך ובאיזה צורה.

- א. למעלה מעטרה. ב. למטה מעטרה. ג. בביצים.
- ד. סביבותיהם. ה. ע"י מטלית עבה.

אתר כתב וז"ל, והוי יודע דהא דפסק כאן דמעטרה ולמטה או מסייע בביצים שרי, השמיטו הרמב"ם ז"ל וסובר שאסור עכ"פ בעטרה, עיין ב"י. והנה י"ל, מדהקשו רבנן נעשה כרות שפכה, לימאי אחוז בעטרה או בביצים, עכ"ל. ולשיטתו מכח כך מוכרח שס"ל לרבנן שאסור לאחוז בביצים (וצ"ב כיצד חלקו אמוראים על חכמים). ולשיטתו לרמב"ם אסור לאחוז בביצים. ובבכור שור (גדה, יג, ע"א) כתב שהרמב"ם פסק כר' טרפון (גדה, יג, ע"ב) שאסור להוריד ידו מתחת לטבורו. וכן ס"ל לטור שהשמיט דין זה כהרמב"ם. ולשיטתם אם אסור לגעת בביצים כ"ש שאסור להתחכך. אולם לשיטת השו"ע ששרי לגעת יש לעיין אם מותר להתחכך. ובודאי שיש מקום להחמיר כי אפילו נגיעה בלא חיכוך ס"ל לרמב"ם ולטור כנ"ל שאסור לדעת הגר"א ועוד ברבותינו. אולם זה נראה פשוט שלהתחכך סביבות מבושיו ע"י מטלית זהו חסידות יתירה להימנע מכך. אם כי שרבי נהג לגעת ע"י מטלית כמ"ש הפמ"ג ועוד מרבותינו, אולם לא מצינו להדיא שחיכך שם ע"י מטלית.

הלכה פסוקה - סעיף ט"ז:

אפילו נשוי אין לו להתחכך באמה, וכן אין להתחכך מעטרה ולמטה.

פירוש על דרך הסוד - סעיף ט"ז:

הנה חיכוך, שורשו צמלת חיך - חכה - חכמה. וכתב רבינו צחיי (צלאשית, א, כו) וז"ל, מוחו וטחו של האדם כנגד החכמה שהיא פנימית, וכתב (שה"ש, ה, טו) טחו ממתקים. וכן צמלת חכמה נרמו, מוח - חיך, עכ"ל.

ועוד כתב (שמות, לה, ט) וז"ל, כשם שאכילת הדבש הוא טוב לגוף ומתוק לחיך, כן דעה חכמה שתשתדל צה ותמלאנה מתוקה וכו'. ומה שהמשיל החכמה לדבש ולא לשאר הטעמים, הטעם צוה, לפי שחוש הטעם מרגיש המתקנות, והדבש הוא ממוג הכבד, כי הכבד הוא חס ולת, והדבש ג"כ חס ולת, וע"כ תתעורר אליו

דהנה כתב הב"ח וז"ל, כתב בשו"ע, לא הותר לנשוי לאחוז באמה אלא להשתין, אבל להתחכך לא, עכ"ל (השו"ע). ואע"ג דהסמ"ג בשם ר"י מסופק בדבר, ומביאו ב"י בסוף סימן זה, הכריע הרב לאיסור, כיון דעונשו גדול כאילו מביא מבול לעולם. ועוד, כיון דאיסור הוצאת ז"ל אתי מונשמרת מכל רע חשיב "ספיקא" דאוריתא, ואזלינן בר לחומרא. ועוד, כיון דרבינו יונה ורבינו כתבו דאפילו לאחוז באמה ולהשתין אסור אפילו הוא נשוי, כש"כ דלהתחכך אסור, עכ"ל. והבן שהחמיר בתחלה השו"ע לאסור חיכוך אף שנסתפק ר"י בדבר. וכן עצם איסור שז"ל לאו לכו"ע דאוריתא. ועוד שמה שכתב השו"ע להחמיר ולאסור לאחוז באמה ולהשתין הוא רק מעטרה ולמעלה לנשוי, ולכך יש כאן שלב נוסף בחומרא, להחמיר אף בעטרה ולמטה בלהתחכך, ויתר על כן להחמיר ולאסור בדיקת קרי בלבד, ודו"ק.

וכתב בכף החיים (על אתר, ס"ק נד) וז"ל, וע"י כתונת, יש להקל בנשוי להתחכך מעטרה ולמטה, אבל בפנוי יש להחמיר להתחכך אפילו למטה מהעטרה, ואפילו ע"י כתונת, ולא התירו לפנוי לאחוז מעטרה ולמטה רק להשתין דוקא משום ניצוצות, ולא בענין אחר, שב יעקב שם, והביאו אשל אברהם שבגליון השו"ע, אות א', עכ"ל. ועיין עוד מגן גיבורים על אתר (אות יג) שדן בכך. ושם, סימן ד', ס"ק ג'. ועיין עוד באלף המגן (ס"ק כ).

ובדין חיכוך בביצים, איתא בשו"ע אבה"ע (סימן כג, סעיף ד) אסור לאדם שאינו נשוי לשלוח ידיו במבושיו, כדי שלא יבוא לידי הרהור. וכתב הגר"א (שם, ס"ק יא) וז"ל, ר"ל בביצים, וכו'. ואמר במבושיו, ר"ל כל סביבות הערוה ולשינא דקרא נקט. ולא דוקא, ואפילו מתחת לטבורו אסור, עכ"ל בביאור שיטת הרמב"ם. וכבר הוזכר לעיל דברי השו"ע שס"ל בדעת הרמב"ם שמותר, ורק באמה אסור. אולם הפמ"ג על

המלכות, עיי"ש (ועיין שער הכוונות, דרושי ערצית ליל שבת, דרוש ז). וכן הוא במצוא שיערים (ש"ג, ח"ב, פי"ז). ושער ההקדמות (דף סה, ע"ב), ועוד מקומות. ונמלא שיעקר מקום החיכוך בחיך למעלה הוא בחינת חיכוך זיכוד, יסוד דאצא. וכן לתתא יש מעין חיך, והוא חיכוך זיכוד (שבו נגלה המוחין בדברי הרמח"ל לעיל, נה"י, כנגד ג' מוחין). וכשם שיש חיכוך למעלה ויש בו תענוג, חכו ממתקים, כן יש חיכוך לתתא זיכוד - אמה, ויש בו תענוג.

התאווה הנטועה בכזב יותר מזולתו ויתאווה האדם אליו מכל הטעמים, כי מזג הדבש במתיקותו הוא נאות למזג הכזב, וע"כ המשיל שלמה המלך החכמה לדבש ויאמר, שכשם שגופך מרגיש מתק הדבש, כן יתחייב שתרגיש נפשך מתק החכמה, עכ"ל. וכתב בעמק המלך (ש"ו, פרק מה) וז"ל, חוש הטעם הוא חכמה, חיך-מה, עכ"ל.

והבין מאוד שמתק החכמה גנוז בהתחכמות בחכמה, וע"ש כן נקראת חכמה מלשון חכוך, והיינו מכח הסתירה שיש בדברים מתחכך בהם ומתענג. וצפנימיות מתענג מן כללות ההפכים, ודו"ק. וכן במאכל המתיקות במאכל בחיך מתוך התחככות המאכל בחיך, וע"ש כן נקרא חיך מלשון חיכוך. וצפרטות יותר כתב בשער המלות (עקב) וז"ל, החיך שהוא חכמה, דוחה המאכל בגרון שהוא צינה, עכ"ל. ודחיה זו זהו המשך כח החיכוך המוליד התענוג. אולם שורש החיכוך הוא בחיך עצמו, חיך עליון עם חיך תחתון, וכמ"ש בשער הכוונות (דרושי יוה"כ, דרוש ג) וז"ל, החניכיים העליונים הם בחכמה, לפי שהם צקיום החיך העליון שהוא חכמה, וכו' [חכמה, ח"ך - מ"ה. עיין שער הפסוקים (וירא). וכתב בסקפר הפליאה (ד"ה הנתיב הא') וז"ל, נקרא חכמה, מפני שהיא מסתרת באמלעית הכתר, כמו החיך צפה, וזה כח-מה, וכתב שלמה המלך ע"ה, חכו ממתקים, מורה על פנימיות החכמה עם הכתר, עכ"ל. ועיין בהרחבה שפע טל (חלק טל, ש"ב, פ"ג) וז"ל, אצל אחר התפשטות והתגלות ספירת חכמה, נהפך ח"כ של חכמה להקרא כח, שנגלת כחה של חכמה, עיי"ש], אצל בחניכיים התחתונים שהוא בחיך התחתון שהוא צינה, והם סמוכים אל הגרון, לכך הם צינה, עכ"ל. והבין שנעשה חיכוך צין חיך עליון - חכמה, לצין חיך תחתון - צינה, והתענוג גנוז בחיכוך זה.

והנה צפרטות, חיך הוא יסוד דחכמה, דאצא, וכמ"ש בעץ חיים (שער טו, פ"א) וז"ל, החיך הוא החכמה. והענין, כי החכמה (מ"ס) דא"ל, יש בה י"ס כלולות צראשו לצדו, ויסוד שלה הוא החיך, והוא המזדווג עם הגרון שהוא